

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 232

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

X METAI

Siūlau įvesti lietuviškosios knygos šventę

Kai kurios tautos praktikuoja knygos šventę. Ispanijoje tokia šventė buvo įvesta 1926 m. vasario 6 d. specialiu karaliaus dekretu. Taigi net oficialiai. Toji šventė vadinasi tautinė ispaniškos knygos šventė — Fiesta Nacional del Libro Español. Metai iš metų toji šventė skiriama ispaniškajai knygai populiarinti, jos reikšmei išskirti, pradedant universitetų estrada ir baigiant kaimu ispanų provincijose.

Ispanai savo tautinę knygos šventę iš vasario 6 d. vėliau perkėlė į spalio 7 d. — savo garsiojo rašytojus Cervantes gimtadienį. Iš karto ta šventė buvo švenčiama oficialiai tik vieną dieną, vėliau ji apėmė visą savaitę — ispaniškos knygos savaitę.

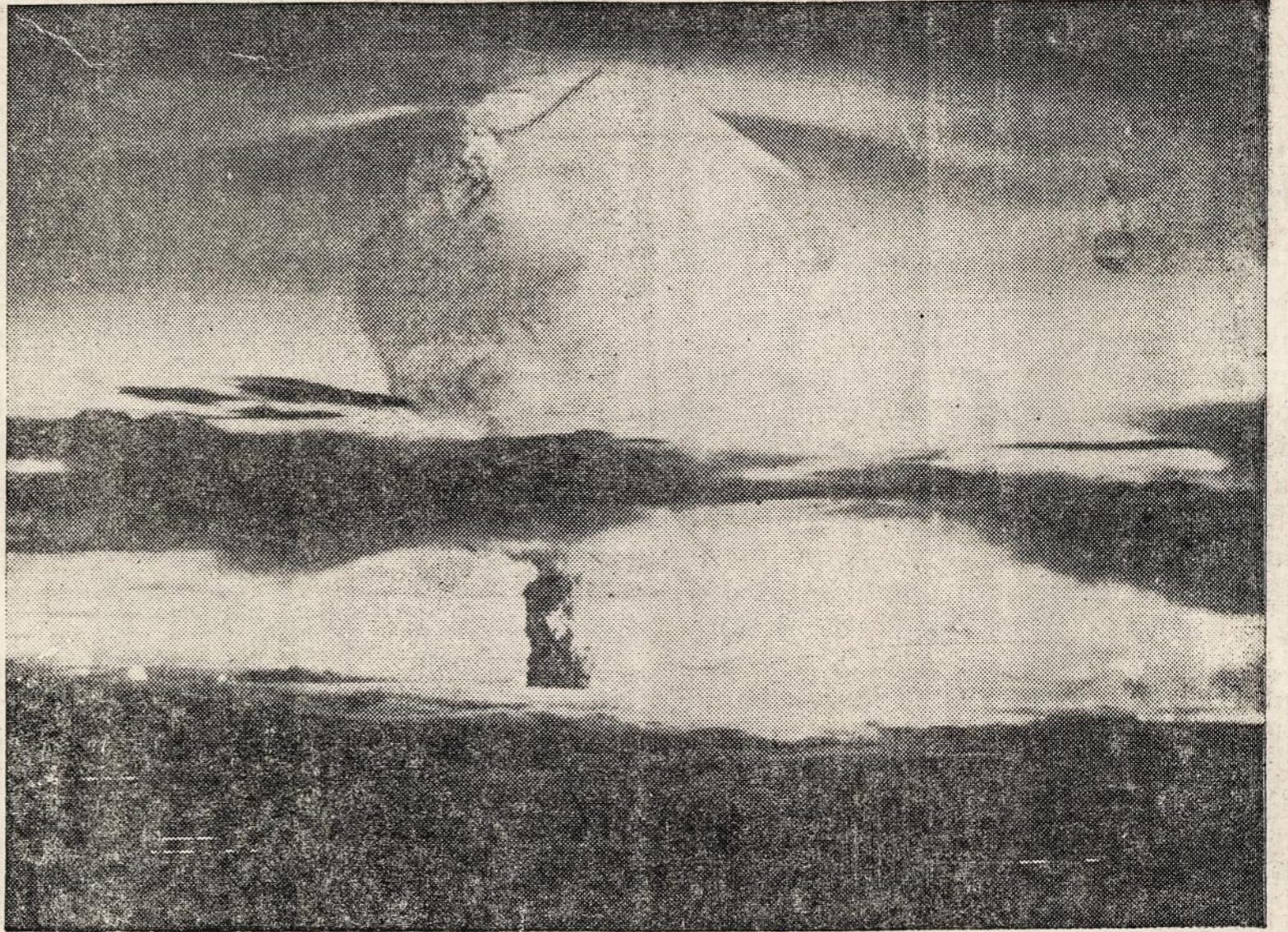
2

Jau čia pat ir lietuviškosios knygos šventė turėtų būti švenčiama ne vien tik rašytojų ar laikraštinių, bet visų lietuvių bendrai. Pradžią jau turirime. Sakysime, kad ir Lietuvių Enciklopedijos šventė, kuri buvo švęsta Bostone 1953 m. lapkričio mėnesį.

Ta proga tada buvo pasakyta, kad Bostono lietuviai "ilgai minės Enciklopedijos krikštynas". Reikėtų, kad tos krikštynos būtų tam tikra įžanga į lietuviškosios knygos šventės krikštynas. Laikrašty paskaitę apie L.E. krikštynas, mes, Urugvajaus lietuviai, iš džiaugsmo net ant vienos kojos apsisukome aplink. Urugvajaus lietuvių džiaugsmas sukincėjasi daugiausiai apie tą vietą, kurią savo žodyje palietė prel. Juras, papasakodamas apie enciklopedijų istoriją ir jos reikšmę, nurodydamas, kad "tai tautos inteligentingumo ir kultūringumo požymis".

Mūsų supratimu, kad vienos, nors ir mažutės, bažnyčios pastatymas lietuviams kainuoja maždaug tiek, kiek Lietuvių Enciklopedijos išleidimas gali kainuoti. Kiek lietuvių bažnyčių yra pristatę? Tegu apie tai pagalvoja kiekvienas tautietis. Labai daug, gal per daug šioje srityje persidirbta. Jei būtų buvę bažnyčių statymui lėšos ir energija įdėtos į dvasinės lietuvių kultūros ugdymą, kitaip pasaulis šiandien į lietuvius žiūrėtų. Kodėl? Todėl, kad būtume turėję jau ne vieną ar dvi lietuvių kalba išleistas enciklopedijas; ne vieną ir ne dešimt lietuviškų mokyklų ir bankų lietuvių dabar gyvenamuose kraštuose. Turėtume net lietuviškas gimnazijas ir kelis lietuviškus universitetus. Būtume toli gražu taip greit nutautinami, svetimybių neįveikiami ir nepažeminami. Komunizmas ar nacifašizmas tada lietuvių sielos nepaveiktų. Lietuviai dvasiškai būtume nesuklaidomi ir nepalaužiami. Ir kariškai ar industriškai galingi kraštai turėtų norą į mus atsižvelgti, kaip atsižvelgia į skandinavų tautas, nors jos fiziškai ne ką stipresnės už lietuvių tautą. Ir tai todėl, kad universalinis intelektualizmas būtų lietuviams palankus ir jų reikalams jautrus dėl jų aukštos dvasinės kultūros.

Trys būdai yra tautai būti gyvai ir respektuojamai: 1. militarinis, 2. ekonominis ir 3. kultūrinis. Kai tauta iš šių būdų nei vieno nepasiekia, arba pasiekusi visus praranda — neišvengiamai žlunga. Dvasinė tautos kultūra neokupuojama, nesudeginama, nepavagiama, neparduodama, tuo tarpu kai kitos galybės, kiti turtai (militariniai ir industriniai) šios natūralios privi-

UNITED PRESS-NAUJIENŲ Radiophoto
Taip atrodo sprogusi vandenilio bomba. — Vyriausybės filmų nuotrauka rodo h. bombos pirmąjį bandymą 1952 m. lapkričio mėn. Marshallo salyne Pacifike. Nuotrauka daryta iš lėktuvo 12,000 pėdų aukšty ir 50 mylių nuo bandymo vietos. Debesys iškilo iki 40,000 pėdų. Grybo pavidalo stulpas pakilo iki 100 mylių ir išsiplėtė 100 mylių erdvę.

legijos neturi.

Jei vokiečių tautai apsimoka žemai nusilenkti savo generolams (vokiečių armijai), amerikiečių — fabriku kaminams, tai lietuvių tautai — lietuviškajai knygai ir jos autoriui, lietuviškiems universitetams ir jų profesoriams, lietuviškajai mokyklai ir jos mokytojams, lietuviškajai spaudai, jos redaktoriams, leidėjams ir bendradarbiams idealistams.

Klysta tie mūsų tautiečiai, kurie sako, kad lietuviai neturi kuo didžiuotis: neturi galingos kariuomenės, pramonės, prekybos, natūralių turtų (kasyklų), o paskutiniu laiku ir valstybinės nepriklausomybės neteko — liko be nieko. Argi stiprus lietuviškas intelektas ir aiškus lietuvių palinkimas į humanizmą nereiškia nieko? Dargi lenkai, kurių daugelis mus visuomet žemino, dažnai deda į lietuvių intelektą savo viltis: atsiminkim Pilsudskį. O lietuviams Pilsudskis tebuvo tik lenkais nuėjęs dar vienas lietuvis, kuriam jo lietuviškas intelektas prieš pat jo mirtį padiktavo savo širdį iš Lenkijos išsiųsti į Lietuvą. Lenkaitė, ištekėjusi už lietuvių, į savo vyrą žiūrėjo kaip į būsimąjį Lenkijos vadovą. Lenkų karininkas į jo dalinyje buvusį lietuvių eilinį karį neretai žiūrėjo kaip į karinio pasisekimo orakulą, kuris kautynių metu išves jį iš sumišimo, kuris taip būdingas slavų tautoms.

Ar visa tai nieko nereiškia? Ar tai tik menkniekis, nevertas dėmesio? Dar daugiau: daug kas lietuvius yra terioje, bet kas juos iki šiol yra galutinai nugalėjęs?

Kai lietuviai negali triumfuoti savo kariniais žygiais, savo pramone ir savo prekyba, tai jie triumfuoja bei impozuoja savo charakteriu, savo intelektu bei savo dvasiniu taurumu. Bet kuo nors vistiek nesulaikomai lietuviai triumfuoja.

3.

Epochinis lietuvių triumfo kelias — dvasinės lietuvių kultūros viršukalnės siekimas. Prie to prieisime per lietuvišką knygą, periodiką, mokyklą, gimnaziją ir universitetą.

Pirmiausia, skirkime save ir savo rąkose turimas galimybes dvasinės lietuvių

kultūros viršukalnės prilipimui. Iš čia pramatysime visus pavojus iš anksto ir pastebėsime, kad esame daug daugiau verti, negu kad dabar apie save manome. Iki šiol kiti geriau lietuvius pažino ir įvertino, negu jie patys save. Lietuvis tebėra perdėtai kuklus, iš to kuklumo dažnai net visai be reikalo nuvertinas pats save.

Lietuviai turime puikiausią lietuviškos knygos tradiciją, bet neturime lietuviškos knygos šventės.

Lietuviškosios knygos šventės dieną, kol esame išeivijoje ar tremtyje, sueikime visi: visos lietuvių organizacijos, visos lietuvių turimos prekybos ir pramonės įstaigos, visi lietuvių bankai, visi lietuvių laikraščiai, klubai — visi visi. Visi švęskime lietuviškosios knygos šventę pagal savo supratimą, pagal savo intelektualinį sugebėjimą ir ekonominį išgalėjimą pirkdami lietuvišką knygą, kad ji augtų, gausėtų, dažnėtų, skriste skristų, lyg baltas taikos ir meilės karvelis, į viršų. Lietuviškosios knygos šventės metu turėtų laikyti savo pareigą pasirodyti lietuviškosios mokyklos, jų mokiniai ir mokytojos bei mokytojai; akademijos ir akademikai, ir mokslinės lietuvių asmenybės; lietuvių spaudos leidėjai, skaitytojai ir redaktoriai su savo bendradarbiais; fabriku savininkai lietuviai su juose dirbančiais lietuviams darbininkais. Visų čia sumintų ir nesumintų įstaigų, įmonių, profesijų bei organizacijų atstovai dalyvauja lietuviškosios knygos šventėje tardami savo žodį, duodami savo sumanymus, papasakodami savo patyrimus, savo projektus dvasinės lietuvių kultūros viršukalnės pasiekimui. Pasiekę šią viršukalnę, visą pasaulį aplink save matysime. Jausimės laimingi. Tik šiame gyvenime Lietuva ir lietuvių kultūra gali būti ir gyvuoti, arba gali nebūti — gali būti išsižadėta pačių lietuvių.

Kad nebūtų per daug oficialu ir dirbtina, įtraukime į lietuviškosios knygos šventę jaunamečius, lankančius mokyklas — lietuviškas ir nelietuviškas, bet gimusias lietuviškose ir mišriose šeimose. Vieton religinio, bei politinio pobūdžio, duokime

(Tęsia 2-am psl.)

FARIZIEJAUS LEGENDA

Kadais — tai buvo Galilėjoj —
po Kristaus vieškelius senus
taip mąstė senas fariziejus,
vaizbūno brolis ar sūnus:

— Kas tavo meilės, mano Kristau,
kaip žemės aukso neminės? —
Dangun palaiminai ir latrą
iš savo dešinės...

Tavęs man gaila, mano Kristau,
ir pasakyti taip aitrū:
jis gimė latras, buvo latras
ir numirė... latru.

Kas man? — Tegu dangun nueina,
bet girių smuklėj šunys los:
tikrai — šimtinę apvalainą
nusinešė skolas.

Kadais — tai buvo Galilėjoj —
po Kristaus vieškelius senus
graudenos senas fariziejus,
vaizbūno brolis ar sūnus:

— Tavęs man gaila, mano Kristau:
danguj to latro neradai...
Tegu taip bus, kad ašen klystu,
bet skilbėioja gandai.

GĖSTANTI AUREOLĖ

Lietuviškosios knygos šventei tautinį, humanistinį, kultūriškai idealistinį pobūdį. Iš čia gimė lietuviškos knygos golgota. Iš čia ir jos šventė. Iš čia ir lankymas lietuvių ligonių, senelių ir net kalinių (kur galima) su lietuviška knyga po pažastimi, ja juos apdovanojant ir suraminant. Visi organizaciniai lietuvių vienetai lietuviškosios knygos šventės išvakarėse nuperka po tam tikrą lietuviškų knygų skaičių metinei lietuviškųjų knygų pirkimo ratai, jas išplatindami ar kitaip patvarkydami pagal savo išmonę.

Ir bibliotekos, iš principo suinteresuoti lietuvių kultūros centrai? Kaip jos bei jie įsitrauks į šią universalinę lietuviškosios knygos šventę? Kaip gali įrodyti savo solidarumą tai šventei? Labai paprastai: įtraukti į savo knygų sąrašus naujai nupirktas lietuviškas knygas. Kiekvienas lietuvis, lietuvaite ar lietuviukas lietuviškosios knygos šventės metu skiria mažiausia po dolerį lietuviškajai knygai palaikyti. Lietuviškosios knygos šventę reikia išpopuliarinti iki maksimumo. Jos išpopuliarinimu kelsime kultūrinį entuziazmą, naikinsime analfabetizmą ir mokantiems skaičyti neduosime pavirsti analfabetais. Mūsų laikraštiniškai lietuvių spaudoj aprašo lietuvių šeimas, kurios greta ledainės, auto, televizijos, turi dar ir šeimos bibliotekas, susidedančias iš tiek ir tiek lietuviškų knygų. Lietuvių spaudos bendradarbiams, svečiuojantis dabar pas lietuvių šeimas, stengiamasi pasigirti gražiomis palatynėmis, lovomis, apatiniais ir viršutniais ponių marškiniais, gražiais paltais ir auksiniais dantimis. Bet kur lietuviška biblioteka? Kur perskaitytos knygos? Kur tų poniučių dvasinė kultūra? Kam vertos šilkais ir brangiais kailiais dengtos gražios ponios strėnos, kai kultūrinis jos atsilikimas anuliuoja visą josios išorinę išvaizdą? Gražios mintys ir pasikalbėjimų temos labai išgražina ir negražiausių ponių ar panelę. "Negraži, bet visiems ji patinka, visus sužavi savo grakštumu ir savo protingumu", dažnai tenka girdėti kalbant apie tą ar kitą ponią ar panelę, pasižyminčią savo dvasine kultūra.

Lietuviškosios knygos šventė galėtų praktikuoti ir tokius dalykus, kaip dvasinės lietuvių kultūros karalaite ar kitokius šios rūšies rinkimus; dvasinės lietuvių kultūros pirmūnų proklamavimą; dvasinės lietuvių kultūros tėvų ir motinų paskelbimą; nežinomų dvasinės lietuvių kultūros gynimo partizanų atradimą ir t.t. Yra daugybė priemonių.

Lietuviškosios Knygos šventės tikslas turėtų būti pradėti naują, gilią ir populiarią srovę, pilną meilės ir pasitikėjimo lietuviškąja knyga. Lietuviškosios knygos šventė turėtų būti plačiai visuomeninė. Kai apie lietuvišką knygą kalbame kurio nors lietuviško laikraščio redakcijoje, tai čia nieko ypatingo: daugiau ar mažiau čia visi su knyga rankoje gulį ir kelia... Bet reikėtų prieiti lietuviška knyga prie plačiosios lietuvių visuomenės? Kaip ja reikėtų ją užhipnotizuoti?

Mano supratimu, mums labai svarbu atrasti tokius naujus būdus, kurie padėtų lietuviškajai knygai prieiti, bent kartą metuose, prie tų tautiečių, kurie per ištus metus josios nemato... Dvasinės lietuvių kultūros viršukalnės siekimas mus neišvengiamai veda prie tos minties, jog labai svarbu prieiti, su lietuviška knyga po pažastimi, prie plačių lietuvių išsivijos sluoksnių, kurių nepasiekimas daro visokeriopos žalos jiems ir visai mūsų tautai. Juk čia lietuvių liaudies nemaža dalis.

Lietuviškosios knygos šventės metu literatiniai ar publicistiniai lietuvių rateliai (rašytojų ar spaudos bendradarbių klubai) turėtų atrinkti lietuviškos knygos propagavimo geriausius straipsnius, spausdintus mūsų periodikoje, vardyti kaip geriausius sąjungininkus lietuviškosios knygos skaitymo skatinime. Prasiplostų ir Lietu-

lygiavimą, ir šaudyklės šaudymą... Gi šie J. Gliaudos rašiniai neatlaiko net... paprasto skaitytojo dėmesio.

Ypačiai nuobodžiai vienodi, vis tų pačių temų ir panašaus traktavimo yra I dalies rašiniai (apie dipukų pradinį išgyvenimą Amerikoje). Aprašinėjama smulkių interesų žmonijėlė. Ta publicistiškai gal ir įdomi kasdienybė — dar nesuformuota į joki meninį vieneta, kūrybiškai nepervirškinta, neapvalyta nuo balasto. Lyg būtų panašu į šabloniško feljetono formą, bet irgi — nėra jokio juoko. Iš tų 16 gabalų, atmetus lėkščius pasikartojimus ir suradus meninį tikslą, gal būtų galima sudaryti pusantro feljetono, bet tai reiktų gerokai padirbėti.

II-joj daly tems kiek įvairesnės, vienas kitas rašinys jau beveik panašus į novelę. Tik vėl — papiauna formos šablonas, besaikis nevaizdingų žodžių kartojimas, publicistinis stilius. Ką čia sakyti, tikri publicistai tuoj įsižeis dėl šitokio palyginimo. Štai, Vaižganto publicistikoje — kas sakins tai vis lyg naujai gimęs paveikslas! Arba dabartės J. Cieėnas kad nusako mūsų kasdienybės aktualijas — metaforos ir palyginimai žvilgėte žvilga naujumu, savitu spalvingumu. O J. Gliaudos sakins nieku neprąšoka mūsų periodinės spaudos korespondentų blankiausio, beveik anemiško faktų konstatavimo. Nors gaila popierio tokiems nepavyzdžiams "kalbalams", bet reikia duoti pavyzdžių, kad kas neįtarytų šališku tuščiažodžiavimu.

Pirmiausia pažiūrėkime stiliaus publicistikumo, kur tikrai nerasi jokios kūrybos (tai greičiausia plagiacija iš eilinio laikraščio korespondento):

"Neužilgo jis jau ėmė reikštis vietos lietuviškos kolonijos gyvenime. Vienur — susirinkime šukteli; kitur — drožia korespondenciją iš vietos lietuvių veiklos. Bet Tutkus juto, kad jo vieta lietuviškosios kolonijos veiklos kuluaruose gana ir gana blanki. Jis net nesijautė, kad būtų kuo pranašesnis už senuosius vietos veikėjus, kurie apsitrynimo atžvilgiu turėtų stovėti už jį kur kas žemiau. Tai matė jis iš savo santykių su eilinia lietuviu ir veikėjais" (16 psl.).

"Jis pritaikė čia tą atletuvinimo metodą, kuris atnešė tokius puikius vaisius Patriciją atletuvinant, nes ir čia Stounis turėjo prieš akis kilnius lietuviybės tikslus" (49—50 p.).

"Tai padėčiai pagauti jis nieko nesigaili dabartiniam ištaigingam gyvenimui, nes reikia bendrauti su įtakingais, nes reikia save tinkamai pastatyti jų tarpe ir tuo priversti save gerbti" (159 p.).

Iš tų citatų matyti ne tik "vandeninis" stilius, bet ir nepakankamas savos kalbos žodžio valdymas.

J. Gliauda, deja, turi ir savo "stilių": įkyriai nuobodulingai kartoja ir kartoja blankiausius žodžius ir posakius, kaip — jis buvo... šį vakarą... nusipirko namus... neseniai atvykęs iš tremties... aktyviai... mūsų kolonija... ir kt. Tas nevaizdingų, nereikalingai kartojamų žodžių "stilius" jau mums buvo įkyrėjęs skaitant anodu jo romanus. Bet šičia tokia tautologija vartojama su dar didesniu besaikiskumu. Stačiai pasibaisėtina, kad mes, kurie dar 18 amžiuje galėjome turėti tokį pionierių stilistą, kaip K. Donelaitis, dar šiandien leidžiame į rinką šitokius raštus.

Ir kalbos reikalai gana šlubi. J. Gliauda vartoja: patriotingas jaunuolis, namo pietų ateiti, įsimyli į Mildą, kaž kokia, ištautėjimas, pasigirūnas, taip vadinamieji, slydinėjancio... O tas daug kartų iš spaudos guitas grėsti nosinės rašymas — jo atkakliai klaidingai teberašomas tiek daug kartų.

Taigi, ši knyga vargu ar kuriuo nors požiūriu gali būti siūlytina skaitytojui. Ji nepriskirtina dar prie grožinės kūrybos.

(Jurgis Gliauda, Gėstanti saulė, 218 psl., išl. Lietuviškos Knygos Klubas).

B. Lukšaitis

Kai J. Gliauda gavo pirmąją tūkstantinę už "Namus ant smėlio", daug kam atrodė abejotinas reikalas, lyg kažkas netikro. Bet gi kai antrą kartą vėl jisai nurovė tą pini-gingąją premiją — turėjom priverstinai įsitikinti jo tariamu talentu. Ir todėl viltin-gai čiupome jo naują knygą "Gėstanti saulė", tačiau ją beskaitant, ne saulė, o — tik-tai šio netikėtai iškilusio autoriaus garbės aureolė... užgeso.

Pirmiausia — bendras įspūdis: taip nuobodu, jog po 20 ar 50 puslapių gali sąžinini-giausiai mesti į šalį, kad daugiau tos knygos nė neatsimintum.

Kas per rašiniai čia sudėti į tuos 218 puslapių? Nelengva nusakyti, nes jie dar tikros formos nėra įgavę. Pažymėta: metmenys. Vadinas, ne novelės ar apybraižos, net ne feljetonai (nors į šiuos šiek tiek panašu): Tiksliau sprendžiant, tai nėra dar nė metmenys, o tik — medžiaga (žinoma, dar neapdirbta). Metmenys tai reiškia audinio pagrindines gijas, stipresnius ir geriau at-rinktus siūlus, lygiau suverptus — jie jau turi atlaikyti ir nyčių kilnojimą, ir skieto

vių Rašytojų Draugijos, ir Lietuvių Žurnalistų Sąjungos, ir lietuvių literatūros kritikos akcija.

Lietuviškosios knygos triumfuose glūdi didinga mūsų tautos ateitis, turėjusi ir visuomet turėsianti savo praeitį — kartais garbingą, o kartais ir ne.

Lietuviškosios knygos šventėje būtų pats parankiausias ir metinės lietuviškos knygos apžvalgos pravedimas, skelbiant naujai iš spaudos išėjusių knygų sąrašus, premi-juotus reikalus, jų autorius ir t.t.

4.

Lietuviškosios knygos šventės dieną mūsų visuomenė sužinotų, kas tokie yra pats didžiausias lietuviškosios knygos sąjungininkai, stambiai ją remia finansiskai, moraliai ir kitaip. Kokios lietuviškos knygos yra išverstos į svetinas kalbas, kokios yra verčiamos ir kokios dar turėtų būti išverstos. Tas pats turėtų būti daroma ir su tais veikalais, kurie jau iš svetimų kalbų yra išversti į lietuvių kalbą ir kurie dar turėtų būti išversti dėl vienokių ar kitokių dvasinei lietuvių kultūrai priežasčių. Šiais tikslais būtų galima ir macenatų ieškojimo klausimą kelti. Jų gali atsirasti lietuvių bankininkų, pramonininkų, prekybininkų ir rentininkų būreliuose. Būtų galima pasiteirauti ir pomirtinių palikimų dvasinei lietuvių kultūrai.

J. Lazdauskas Toliušis

BORISAS GODUNOVAS

(Tėsinys)

Semionas Godunovas.

Jis vaišino vakar

Draugus savus, abudu Miloslavskiu,
Buturlinus, Michailą Saltikovą
Ir Puškiną — be keletos kitų:
O skirstėsi vėlai. Kad pasiliko
Su šeimininku dviese Puškinas,
Ir paslapčia kažką abu kalbėjos.

Caras.

Tuoj šuiskį man atsiųsti!

Semionas Godunovas.

Jis, valdove,

Jau čia.

Caras.

Gerai. Tuoj pašaukit jį!

(Godunovas išeina).

Caras.

Su Lietuva jau ryšiai! To dar trūko!
Biauriuosi gimine maištinga Puškinų.
Pasitikėt šuiskiu taip pat negalima:
Vingrus, kartu klastingas ir drąsus...

(įeina šuiskis).

Turiu pasišnekėti, kunigaikšti.

Bet tuo pačiu man, rodos, čion tu reikalu,
Ir išklaudyti pirm tave aš linkęs.

šuiskis.

Taip, care: mano pareiga pranešti
Tau žinią svarbią.

Caras.

Pasiruošęs ašai.

šuiskis.

(tyliai, rodydamas į Teodorą)

Care, bet...

Caras.

Žinot caraitis gali,

Kas šuiskio galvoje. Pradėk kalbėti.

šuiskis.

Pasiėkė mus žinia iš Lietuvos...

Caras.

Kurią žmogus jau Puškinui atvežęs?

šuiskis.

Jis žino viską... Aš maniau, valdove,
Nepranešta tau dar ši paslaptis.

Caras.

Tiek to: turiu suderint, kunigaikšti,
Šaltinius: nes kitaip tiesos negalim
Mes sužinot.

šuiskis.

Žinau tuo tarpu tai,

Kad Krokuvoj esąs jau apsimetėlis,
Kad remia jį karalius ir didžiūnai.

Caras.

Ką kalba dar? Kas toks šis apgavikas?

šuiskis.

To nežinau.

Caras.

Bet... kuo jis pavojingas?

šuiskis.

Kas ginčys, care, kad valstybė tavo
Tvirta; kad palenkei vergų tu širdis
Malonėm, dosnumu ir globa jautriąja.
Bet pats žinai: juk minios besmegenės,
Maištingos, nepastovios, prietaringos,
Nutvert tuoj tuščią viltį pasišovusios,
Lengvai ūmiu įteigimu apankančios
Ir kurčios, abejingos, tiesai beldžiantis.
Jos pasakom kvailiom maitintis linkę,
Jos žavisi begėdiška drąsa.

Ir jeigu šis nežinomas bastūnas
Per sieną Lietuvos čion keltų koją,
Patrauks tuoj bepročių minias akląsias
Dimitrijaus caraičio vardas prisikėlęs.

Caras.

Dimitrijaus?! Sustok! Vaikelio šito?!

Dimitrijaus!.. Caraiti, o, išeiki.

šuiskis.

Paraudonavo jis: audra artėja.

Teodoras.

Care,

Gal leisi man?..

Caras.

Ne, ne, sūnau, išeiki!
(Teodoras išeina).

Dimitrijaus...

šuiskis.

Jis nieko nežinojo.

RUDENS DUGNU

Kai pavasario saulę grandim surakino
ir grotos suraižė melsvąjį skliautą,
liepė naktį man žiaurią iš taurės kaip
vyną gerti
ir rudens dūgnu keliauti.

Tragingos epochos tragingą dangų
akyse nešioju,
o akys neranda
spinduliu žėrinčio rytdienos kranto.

Ne tau, juk, ne tau dar gulti į guolį,
kurį rudens šiurpas mirčia nuklojo.
Ant pečių surakintų pavasarių svorį neši,
todėl linksta nuvargintos kojos.

Palužę namai ir belapiai medžiai
tylon nulinko ir klausosi žingsnių
keisto ateivio iš būsimo laiko.
Žiūri nustebę, linguoja bežadžiai,
į veidą praeivio baisiai nelinksmą
žiūri ir plikėmis kraipo.

Tragingos epochos tragingą dangų
akyse nešioju,
o akys neranda
spinduliu žėrinčio rytdienos kranto.

Caras.

Klausyki, kunigaikšt, tuoj imtis priemonių
Atskirti užtvaram saugiausiom Rusiją
Nuo Lietuvos: kad siela nė viena
Neperžengtų šios sienos; netgi kiškis
Iš Lenkijos nedrįstų bėgt; net varnas
Iš Krokuvos čion neatlėktų. Eik!

šuiskis.

Einu.

Caras.

Palauk. Tiesa, ši naujiena
Gan įmantri. Ar teko kam girdėti,
Kad keltųsi lavonai iš kapų
Tardyt carus, carus teisėtus, skirtus,
Visų žmonių viešai net išrinktuosius
Ir didžio patriarcho vainikuotus?..
Juokinga?! Ką?.. Nesijuoki kodėl tu?!

šuiskis.

Valdove, aš?..

Caras.

Klausyki, kunigaikšti:

Kai sužinojau, kad jaunuolį šitą...
Kad žuvo ten kažkaip jaunuolis šitas,
Tu pasiūstas buvai ištirt; dabar
Prisiekinu tave Dievu ir kryžium,
Man pagal sąžinę pareiški atsaką:
Ar pažinai tu nužudytą kūdikį?
Gal buvo pakeistas kitu? Sakyki.

šuiskis.

Prisiekiu tau...

Caras.

Ne, šuiski, neprisieki.

Be jos sakyk: tikrai caraičio būta?

šuiskis.

Taip.

Caras.

Žiūrėk, Vasilijau. Malonę pažadu
Ir melo kitkart nemalone bergždžia
Nebausiu aš. Bet jei dabar tikrai
Tu veidmainiauji, tau sūnelio galva
Prisiekiu — lauks tave mirtis aršiausia,
Tokia mirtis, kad netgi caras Jonas
Vasiljevič karste nuo šiurpo kruptėls.

šuiskis.

Baisi man ne mirtis, — rūstybė tavo.
Kaip drįščiau, care, į akis meluoti?
Ir ar galėčiau taip akiai suklysti,
Caraičio nepažinęs?.. Tris dienas
Stebėjau sobore lavoną jojo
Akivaizdoj suplaukusio ten Ugličio.
Aplink jo trylika lavonų tįsojo
Minios suplėšytų, ir jau gedimo
Pomirtinio aiškiau vis reiškės žymės.
Bet veidas vaikiškas caraičio giedras,
Ramus ir šviežias buvo, tarsi miegančio:
Gili žaizda apdžiūti nenorėjo,
Nepasikeitę liko veido bruožai.
Ne, care. Abejonės nėra. Karstely
Dimitrijus užmigęs.

Caras.

(ramiai)

Eik, pakanka.

(Šuiskis išeina).

Oi, kaip klaiku!.. Atgauti žadą reikia —
Jutau: užtvindė kraujas mano veidą
Ir sunkiai ritosi atgal per kūną...
Tai štai kodėl sapnavos iš eilės
Per metų trylika man lavonėlis...
Bet kas jisai, baisiausias mano priešas?
Kas prieš mane?.. Šešelis, tuščias vardas —
Nejau galės nutraukt porfyra mano,
Ar palikimą iš vaikų išplėsti garsas?!
Pamišęs aš! Yra ko būgti man.
Papūsk į šmėklą šią — ir, žiū, nėra.
Susitarta: nerodysiu aš baimės —
Bet pravartu budrumo neatleisti...
O, slėgianti kepurė Monomacho!

Krokuva. Vyšniaveckio namai.

Apsimetėlis. Pater Černikovskis.

Apsimetėlis.

Nebus keblumo, mano tėve, jokio:
Tautos manos gerai pažįstu dvasią:
Pamaldume žmoneliai gan ramboki
Ir nuolaidūs kitatikių jie masei.
Jiems caro pavyzdys visuomet šventas.
Užtikrinu — užteks ir poros metų,
Visa tauta ir šiaurės cerkvė irgi
Bus pripažinę vietininką Petro.

Pater.

Tepadeda Ignotas šventas tau,
Kai ateity užslinks kiti laikai.
Tuo tarpu dangiškos malonės grūdą
Laikyk, caraiti, savyje giliai.
Dvasiško pareiga mus kartais verčia
Prieš minią sušauktą paveidmainiauti;
Žodžius ir darbus mūsų teisia žmonės,
O norus ir mintis tik Dievas mato.

Apsimetėlis.

Tiesie taip. Kas ten?

(įeina tarnas).

Sakyk: mes priimam.

(atsidaro durys: įeina minia rusų ir lenkų).

Draugai. Rytoj pradėsime mes žygį
Iš Krokuvos. Aš, Mnišekai, praleisiu
Sambore pas tave dienelių trejetą.
Žinau gerai: pilis vaišinga tavo
Aplinkui prabanga kilniausia blizga
Ir jauna šeimininkė pagarsėjus —
Mariną žavią ten tikrai tikiuosi
Sutikt. O, mano jūs draugai brangieji,
Lietuviai, rusai, broliškai pakėlę
Prieš mūsų bendrą nuožmų priešą vėliavą,
Prieš mano kruviną klasfingą niekšą,
Jūs, slavų sūnūs. Greit į kovą laukiamą
Pulkus rūščiausius jūsų vesiu ašai.
Bet štai, matau, nauji veidai tarp jūsų.

Gavriila Puškinas.

Atėjo jie prašyti nuolankiausiai

Suteikti kardą ir tarnybą.

Apsimetėlis.

Mielai!

Vaikai, ateikit. Puškinai, koks ten Gražuolis?

Puškinas.

Kunigaikštis Kurbskis.

Apsimetėlis.

Kurbskis?

Gal kartais giminė Kazanės didvyriui?

Kurbskis.

Sūnus aš jo.

Apsimetėlis.

Jis gyvas dar?

Apsimetėlis.

Ne, miręs.

Apsimetėlis.

Tarybos, kardo vyras! Didis protas!
Nuo laiko, kai jisai lankytis ėmė,
Kerštaudamas už jam skriaudas didžiąsias
Prie Olgos seno miesto su lietuviais,
Gandai nutrūko apie jį.

Kurbskis.

Tėvelis

Voluniuje praleido amžiaus galą
Sodybose, maloniai dovanotose
Batoro. Vis tylus ir užsidaręs
Ieškojo moksluose jis užsimiršimo,
Bet neguodė ramusis darbas jojo:
Jam pergyvi vaizdai jaunystės buvo,
Net mirdamas tėvynės jis ilgėjos.

(Bus daugiau)

Kaip darbas dirbamas?

Praeitą kartą čia buvo kalbama apie bendrąją reikšmę Mokytojų Sąjungos veiklos su labiausiai išskylančiais pasireiškimais: Jaunimo Teatras ir Vasario 16 Gimnazijos rėmimas. Visuomenė jau pažįsta, kad mokytojų sąjunga tose dviejose srityse veikia ne savybiniais ar profesiniais savo narių reikalams puoselėti, bet lietuviškajam jaunimui auklėti bei lietuviškųjų mokyklų išsilaikymui remti.

Jaunimo Teatras Cicerroje turėjo trečią "Lapės sąžinės" pastatymą, jau tik mėgėjiškiems spektakliams tetinkamoje salėje Liberty Hall. Tos salės scenos įrengimai daugeliu atžvilgių riboja ir mažina pastatymo poveikslus ir tuo silpnino žiūrovų įspūdį; ypač tų žiūrovų, kurie spektaklį buvo matę Hamilton Park salėje: ten įrengimai buvo gangreit pagal standartinius teatro technikos reikalavimus.

Imant salės žiūrovus, scenos įmantrumas ar pastatymo tobulumas nebuvo jiems lemiamas dalykas; nebuvo tatau nei pagrindinis jų motyvas ateiti į šį spektaklį. Jie čia ėjo ir jie čia atsivedė savo vaikučius tautiniam bendravimui puoselėti ir šeimos saviškai pagyventi. Jaunos motinos, viduramžės motinos, vedinos mažučiuokais ar paaugliais vaikais, — visi pasiruošę išieginiais drabužiais, dalyvavo šioje šeimyninėje iškyloje. Tai nebuvo patylių kuždėjimas mišriame svetimtaučių suėjime; lietuvių kalba čia skambėjo nieko nevaržoma ir saviškių sambūrio nuotaika buvo nepaprastai gaivinanti. Ir šeimos čia buvo susirinkę toje nuotaikoje pabūti, savos kalbos skambesyje dvasią sustiprinti.

(Prieš vaidinimą salėje ėmė darytis kiek nemalonu, kai žiūrovams teko sėdėti suoluose ir laukti uždangos pakėlimo kuomet 45 minutes; tiek vėlinosi režisoriaus).

Spaudoje buvo labai išsamių ir gerų vertinimų po pirmųjų dviejų "Lapės sąžinės" pastatymų. Čia bus mėginama išūreiti tos spektaklio savybės, kurios itin išryškėjo siseriniame pastatyme.

Pirmiausia krinta akysna tai, kad šis pastatymas aktoriams yra lyg koks sunkus įstrigęs vežimas: jie tempia, traukia jį, lyg uždusdami, pritrokdami. Čia aktorius ne kurį veiksmingą žaidimą vykde, čia jis jokios veiksmo laisvės neturėjo, nes jam reikėjo atlikti režisūros uždėtą ir griežtai apribotą vaidmenį. Eiliuoto ritmo tekstas neleido čia jokio įterptinio aiktelėjimo, jokio pridodamo žodžio, todėl ir veiksmas buvo tik lyg kurio

griežto parado vykdymas. Tik Lapės vaidmuo, turėdamas daugiau žodžių ir daugiau uždavinių buvo daugmaž laisvas ir natūralus.

Režisoriaus uždavinys čia buvo nelengvas. Jis kryžiausi tarp dviejų būtinybių: išlaikyti veikalo rimtį, kylančią iš jo simbolinės prasmės, ir duoti poveikslams bent minimumą veiksmo, į kurį gaivališkai veržėsi jaunuolio natūra. Jis, režisorius, ėjo lengvesniuojų keliu: saugojo sustingusį simbolį, nevargino savo galvos dėl kurių išradimų veiksmui praturtinti.

Ir baletio dalis šiame spektaklyje buvo ženklina tam tikros kančios: mėginti eiti į realistinį judesį, bet ir neužmiršti tradicinės baletinės plastikos. Tas susikryžiavimas kaustyte kaustė šoki, ir dažnai neįmanoma buvo suvokti, ar čia šokio vedėjas nebuvo uždavinio aiškiai apsprendęs, ar šokėjas nepajėgė jam duoto uždavinio atlikti. (Nesinorėtų kelti įtarimo, jog meno vadovai čia dirba pagal materialinį dėsni: doleris mokama, tai už dolerį ir menas; mokėk du dolerius, tai ir meno bus dukart tiek).

Muzikos dalis spektaklyje yra nuėjusi visai kitokiu keliu. Giedrė Nasvytytė Gudauskienė čia laikėsi nasvytinės tradicijos: kai daromas darbas, tai jis daromas aukštos rūšies. Muzikė nesitenkino paprastai tokiam reikalui naudojamu metodu: parinkti gabalėlių iš muzikos kūrinių, juos pritaikyti reikalui, ir uždavinys būtų atliktas. Ji ėjo kūrybiniu keliu: regėjo baletio sceną muzikos takte ir pagal tai kūrė melodijas, kurios teiktų judesiu pilnatį, kurios įgalintų judesį darytis ekspresingą. Ir ji pasiekė efekto. Jos tono skambesys metė scenos šokėjus į veiksmą, siejo juos į harmoniją, skatino juos į išbaigtinį grakštumą.

Jei šis uždavinys buvo pirmas jaunos kompozitorės mėginimas toje srityje, tai tenka pripažinti, jog jai šis mėginimas yra pavykęs labai gerai. Galima dabar drąsiai laukti kurių kitų jos kompozicinio darbo pasirodymų.

Taigi "Lapės sąžinės" muzika, G. Nasvytytės kūryba, tėra šiuo atveju pasiekusi nustatyto tikslo. Kitos sritys — vaidyba ir baletas — taip pat turėjo uždavinius, bet žiūrovams matė tik tų uždavinių siekimo kančią, o ne pasiektą tikslo žavesį ir pasitenkinimą.

Dekoracijas Vladas Vijeikis padarė suprantamas, tik gal kiek jų žvėriškumas buvo per-

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 3, 1954

dėtas; nebūtinai jau reikėjo žvėris sodinti į žvėrių nasrus, scenos žvėris dekoracijomis apžvėrinti.

Jaunimo Teatro vadovybė laikosi aukštos ambicijos nusi-statymo: kiekvienam teatro pastatymui imti pripažintus meno vadovus. Ta ambicija tačiau nukenčia vienu atžvilgiu: nei vienas iki šiol jos turėtų režisorių nėra jaunimo (vaikų) teatro specialistas, ir rezultatas neišvengiamai gaunamas mėgėjiškas; ši žymė buvo itin ryški "Lapės sąžinės" pastatymuose.

Siekimas profesionalinio darbo efekto, kurio laikosi Jaunimo Teatro vadovybė, turi ir sveikintinos prasmės. Nors, kaip jau buvo sakyta, šio teatro žiūrovai nekalia reikalavimo, kad jiems būtų duodamas aukštas meninis lygis. Programosna sudedamų vardų skambumas ir garsumas jiems nereikalingas. Pačios vadovybės jėgomis įvykdytas pastatymas, tikras dalykas, duotų tą patį efektą (ir priedo — nebūtų vėlinimosi!). Profesionalinė pusė galėtų siekti atskiro uždavinio, kurį Mūsų Mokykla jau yra kėlusį anksčiau, būtent, *atrakos pastatymai*. Čia jau būtinai turėtų būti meno vadovas, kuris ugdytų aktorius ir ruoštų pastatymus. Tai jau būtų ne jaunimo auklėjimas, bet teatro meno tradicijos pagrindų rėmimas. Bendruomenės teatras gerai, gerai ir Pilkos teatras, bet Vilkolakis Lietuvoje atliko savo uždavinį, o aukščiausio garso pasiekė ne valstybinis, bet lyg audra iškilęs Vilniaus teatras.

Taurių idėjos žmonių Mokytojų Sąjunga turi. Jų yra ir teatraluose. Tereikia tik susibūrimo, toli siekiančio plano ir paskui išvermingo jo vygdymo.

K. G.

Prie "Naujienu" kai
nriprasi—darba, žinia
vieka vasi

Mokytojų S-gos nariai Kalbos Draugijos susirinkime

Pagal Lietuvoje buvusią praktiką ir pagal bendrąją įspūdį, kurį pašalinis asmuo gali susidaryti iš Liet. Kalbos Draugijos pavadinimo bei vadovybės, kad tos draugijos tikslas turi būti veikiau mokslinis kalbos dalykų tyrinėjimas ir kurių atradimų pritaikymas kalbinės praktikos reikalams. Šiame susirinkime (kovo mėn. 28 d.) draugijos pirmininkas Dr. P. Jonikas pažymėjo, kad faktiškai draugija dirba populiarių kalbos palaikymo darbą, atsirandantį dėl esamų aplinkybių, dedančių pačią lietuvių tautą į pavojų. Kai yra pavojus pačiai lietuvybei, jokia tautinė organizacija negali išsilaikyti specialių ir siaurų tikslų ribose, o turi imtis to, kas yra būtina atlikti pirmiausia.

Taip būklę suprantant, darosi aišku, kad ir Mokytojų Sąjunga, kurios narių dalis yra ir kalbos draugijoje, savo veikloje siekia tų pačių bendrųjų tikslų: puoselėti kalbą ir globoti lietuvybę. Iš to eina būtina išvada, kas abiem šiom organizacijom dera laikytis kuo glaudžiausio bendradarbiavimo; dera ieškoti galimybių kur ir kaip tas bendradarbiavimas pirmiausia galėtų pasireikšti ir kaip jis praktikoje vygdyti.

Didžiausias abiejų šių organizacijų pastangų įtempimas yra mėginimuose turėti savo tikslams spaudą. Ir lietuvių kalbos dalykų skyrelį, ir pedagoginės spaudos skyriai dabar laikosi prisiglaudę kituose laikraščiuose, ir abejose organizacijos jaučiama, jog toks savo reikalų atstovavimas spaudoje toli gražu neatlieka to uždavinio, kuris jam duodamas. Lietuvoje abi šios sritys buvo aptarnaujamos tam tikrų ir tam skirtų žurnalų, ir tų sričių kultūros darbas ėjo plačiu

(Tiesinys 5-110 pusl.)

Ką žinote apie mūsų laisvės kovas, apie mūsų valstybės atstatymo pirmasias dienas? Ką žinote apie Gruodžio 17-sios perversmą ir jo tikrąsias priežastis?

Atsakymai į tuos klausimus tik knygoje

MYKOLAS SLEŽEVIČIUS

Rašo: Julius Būtenas, Mečys Mackevičius, Kazys Škirpa, Andrius Valuckas, Birutė Novickienė, Jonas Kardelis, Antanas Novickis, Liudas Šmulskštys, Jonas Bildušas, Juozas Audėnas, Juozas Mikuckis.

Redaguoja Antanas Rūkas.

345 psl., didelis formatas, ištis. Kaina — \$5.00. Užsakymus siųskite: T E R R A, 748 W. 33rd St., Chicago, Ill.

VADOVAS Į SVEIKATĄ

Geresniam sveikatos išlaikymui nauja knyga

BUKITE SVEIKI

kurių parašė ir išleido Dr. Steponas Biežis, SLA Daktaras Kvotėjas. Šioje knygoje aprašoma suprantama lietuvių kalba svarbieji sveikatos išlaikymo dėsniai: KAIP BŪTI SVEIKU IR ILGAI GYVENTI.

Ši svarbi knyga privalo rasti kiekvienoje lietuvių šeimoje. Kaina tik 2 doleriai su prisuntimu. Tuoju užsisakykite.

Užsakymus siųskite knygos autoriui:

DR. S. BIEŽIS

3241 West 66th Place

Chicago 29, Ill.

Telefonas: REpublic 7-7868

(Tęsinys iš 4-to psl.)

masu. Dabar tremties sąlygo-
se dedamos pastangos išlaikyti
aną tradiciją gyvą, bet ir pati-
riama, jog tatai yra nepapras-
tai sunku. Tos specialios spau-
dos skyriai dienraščiuose ar
savaitraščiuose yra tik kraštu-
tinės išeitys, metančios tam
darbui pakrikimo žymę, nes
visuomeninė spauda atstovau-
ja srovinėms bei politinėms
pažiūroms, o Mokytojų Sąjun-
ga ir Kalbos Draugija yra ne-
srovinės organizacijos, ir jos
pilnai savo tikslą spaudoje ga-
li pasiekti tik savarankiškuose
oragnuose.

Esant svetimame krašte pri-
siglaudus, savo tėvynės tradi-
cijas ir praktiką išlaikyti yra
kaip ir neįmanoma, todėl ir ei-
nama į kraštutinės išeitis. Ir
dabar, Mokytojų Sąjungos ir
Kalbos Draugijos spaudos rei-
kalo atveju, atsižvelgiant aukš-
čiau nusakytus motyvus, rei-
kėtų abiem organizacijom su-
jungti jėgas ir pastangas ir iš-
leisti žurnalą, kuris tenkintų
abiejų reikalus ir aptarnautų
abiejų narius.

Tokios yra mintys ir išvados
abiejų sąjūčių organizacijų na-
rio, galvojančio ir ieškančio iš-
eities. Norėtusi manyti, kad
dėl šio reikalo bus ir daugiau
pasisakymų spaudoje, o tatai
jau duotų progos keliamą idė-
ją išnagrinėti ir rasti tinka-
miausią išeitį. *Reporteris*

Knygų naujienos

Vinco Krėvės "RYTŲ PASA-
KOS" labai palankiai sutiktos
skaitytojų. Knyga priklauso
prie labiausia perkamų knygų
visose mūsų kolonijose.

"MYKOLAS SLEŽEVIČIUS",
žymaus mūsų valstybininko ir
laisvės kovų organizatoriaus
Mykolo Slezevičiaus monogra-
fija, jau pasiekusi visas lietu-
vių kolonijas JAV ir Kanado-
je. Knygoje plačiai paliestas
mūsų valstybės kūrimosi ir de-
mokratinis laikotarpis, parod-
domos priežastys, dėl ko buvo
įvykdytas gruodžio 17 d. per-
versmas ir kt. Daugeliu atžvil-
gių ši knyga vertinama, kaip
Lietuvos laisvės kovų istorija.

Kun. M. Valatkos knyga "PO-
PIEŽIAI IR LIETUVA" yra
naujausia knyga knygų rinko-
je. Knygoje plačiai paliestas
bažnytinių autoritetų morali-
nis supuvimas ankstyvuose vi-
duramžiuose ir pragaištinga
lenkų dvasiškių veikla Lietu-
voje, privedusi mūsų tautą prie
visiško sunykimo. Knyga ke-
lia didelį susidomėjimą skai-
tančioje visuomenėje.

Thor Heyerdahl "KON-TIKI"
greitai pasirodys knygų rinko-
je. Leidžia Terra. Knyga išver-
tė St. Vainoras. Joje aprašoma
beprotiška drąsa jaunų norve-
gų mokslininkų, pasiėmusių
uždavinį įrodyti pasauliui, kad
Polinezijoje gyventojai į tas
tolimas salas atsikėlę iš Pietų
Amerikos, iš Peru. Jų papras-
čiausiu bevairiu plaustu įvyk-
dyta 4000 mylių kelionė per

5 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 3, 1954

Ramuji vandenyną priklauso
prie fantastiškiausių kelionių
mūsų civilizacijos istorijoje.
Knyga parašyta įdomiai, tala-
tingai, "best sellers" visose kal-
tūringose kalbose nuo Norvegi-
jos pakraščiu iki Japonijos sa-
lų.

Andriaus Valucko romanas
"NEMUNO SŪNŪS" jau spau-
doje. Knyga turėtų pasirodyti
dar šį pavasarį. Knygoje vaiz-
duojamas gyvenimas siaurame
panemunių pakrašty prie Plok-
ščių, supinant jį su įvykiais,
anuo metu sukėtusiais visą
Suvalkiją. R.

Neskaitęs "Naujienu"

liūdėsi visa tarna

LIETUVIŠKA GĖLIŲ PREKYBA

"PEOPLES FLORIST"

Meniška! atliekame visokius gėlių užsakymus:

- ★ VESTUVĖMS
- ★ VARDINĖMS
- ★ KRIKŠTYNOMS
- ★ LAIDOTUVĖMS

Savininkas R. ir O. HOMKO

1850 West 47th St.

LAfayette 3-1786

SUTVARKYKITE LAIKU SAVO AUTOMOBILI STASYS DAPKUS

3255 SO. UNION AVENUE

Tel. CALUMET 5-1127

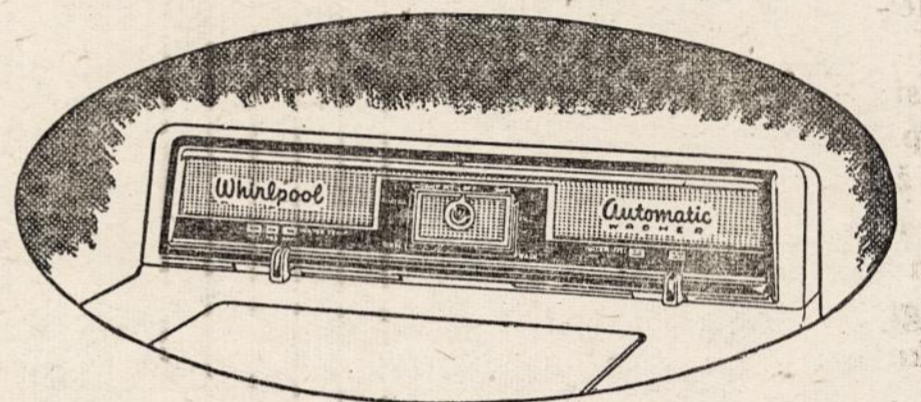
Prityręs mechanikas, turįs moderniausius įrankius, gerai ir
nebrangiai pataiso karoseriją ir nudažo, taip pat sureguliuoja

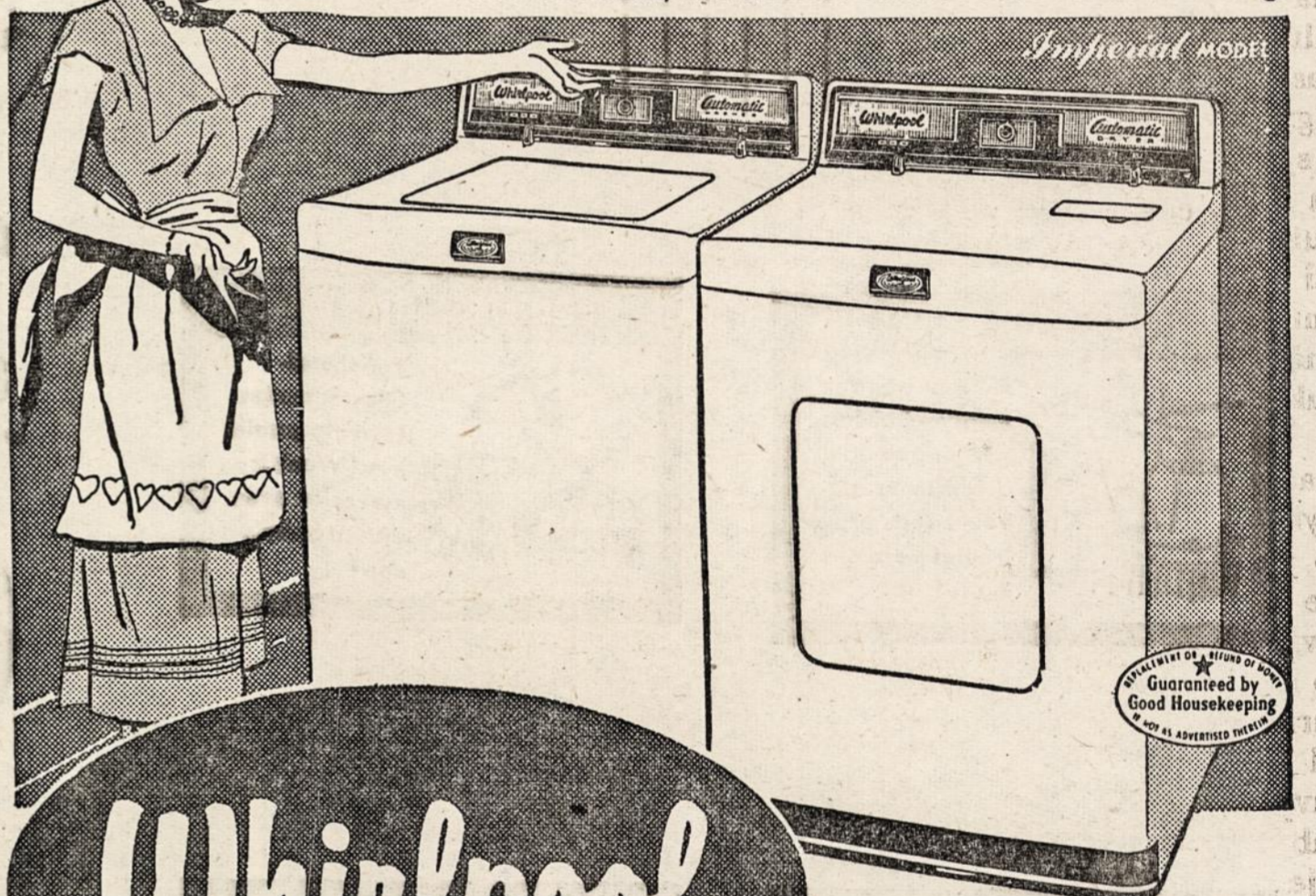
motorą, kad taupiau naudotų
3231 So. Lowe Ave., įvažiuoti
reikia iš alėjos. Kas negali atva-
žiuoti į dirbtuvę, skambinkite
telefonu susitarimui.
benziną ir alyvą. Dirbtuvė yra

NEW Guide Lite Control!

lights your
way to brighter,
easier, thriftier
washdays!

Most convenient, most accurate Control Panel in home laundering!

Whirlpool

ALL FABRICS WASHER and DRYER

THE WHIRLPOOL
Fully Automatic
Imperial WASHER

EASY
TERMS

THE WHIRLPOOL
Fully Automatic
Imperial DRYER

EASY
TERMS

Here's effortless Guide Lite Control of the
greatest benefits in automatic washing. A touch
brings you famous Suds-Miser savings. New
Select-a-Level water economy. The precise
time and temperature that's best for any fabric.
More exclusives: Sun-a-Tizer Lamp; Cycle-
Tone Signal; Flush-to-Wall Construction.

No costly "guessing games" when you dry the
Whirlpool Guide Lite way: safe-sure-fast!
Exclusive new Delicate Fabric Control, and
gentle breeze-blown ThermoFlow Action give
you perfect results with ALL fabrics, from
denims to dacrons. **Other Exclusives:** Sun-a-
Tizer Lamp and Cycle-Tone Signal.

5 YEAR WARRANTY
ON TRANSMISSION

See a Whirlpool
Guide Lite
Demonstration
in our store.

SOUTHWEST PLUMBING & HEATING

6108 S. Western Avenue

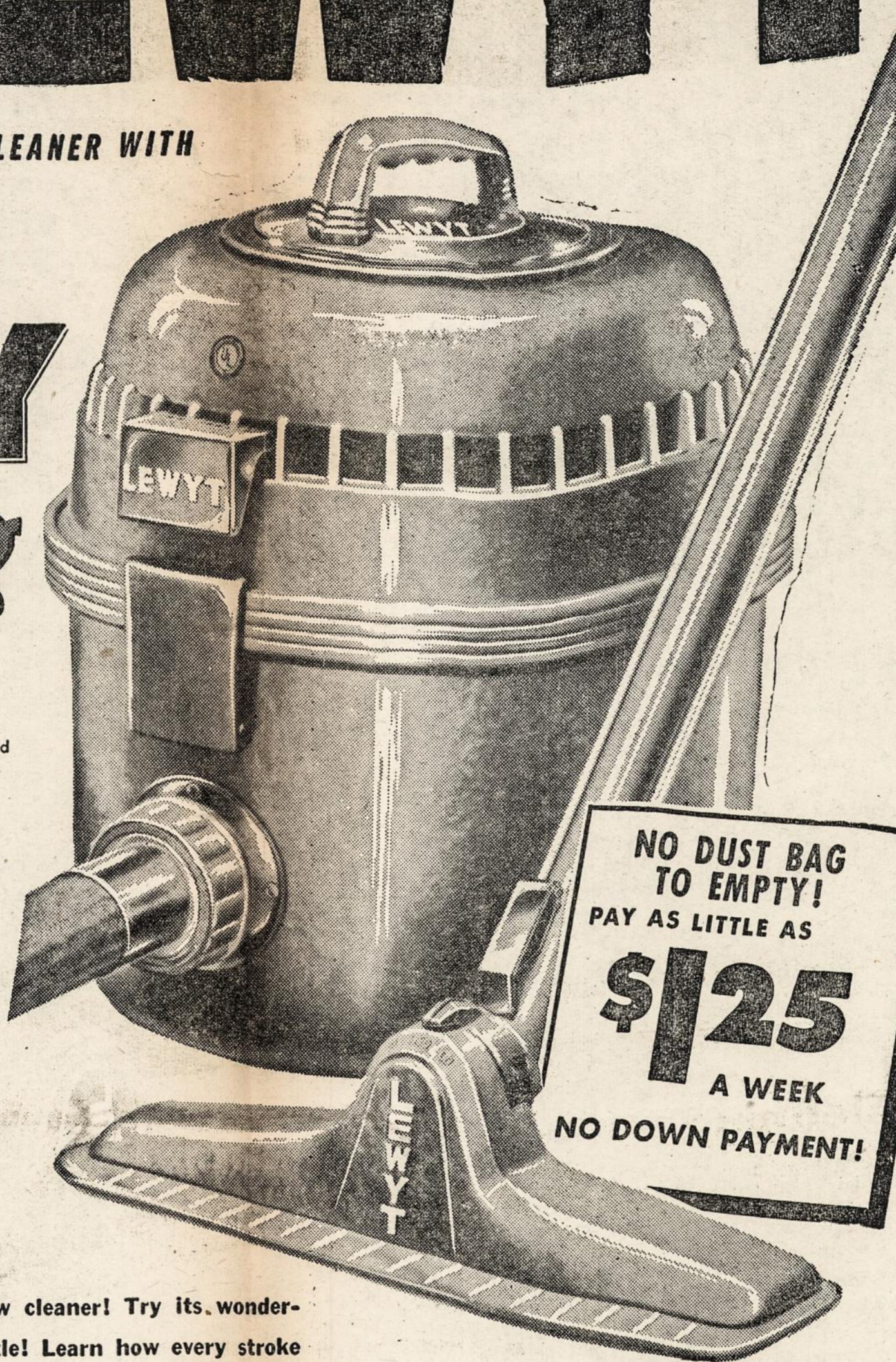
HEmlock 4-5195

NOW at BEE JAY'S

NEW! the 1954 LEWYT

WORLD'S FIRST AND ONLY VACUUM CLEANER WITH

automatic 4-WAY rug cleaning

1. Wide-Angle Suction!

(on forward stroke)
Full 11 1/2" "wide area" suction for deep-down dirt and surface litter!

2. Pile-Combing Action!

Automatic Comb-Valve picks up threads, cat and dog hairs!

3. Rug-Brushing Action!

Adjustable Fuller Brush grooms nap, restores lost colors!

4. Deep-Cleaning Suction!

(on back stroke)
Concentrated high-velocity suction gets stubborn ground-in dirt!

OFFICIALLY
ENDORSED
by National Institute
of Rug Cleaning, Inc.

Vacuum your rugs daily. Have them professionally cleaned at least once a year by a professional rug cleaner.

Come see this powerful new cleaner! Try its wonder-working No. 80 Carpet Nozzle! Learn how every stroke gets dirt 4 ways—without "chewing up" your rugs—without vacuuming over and over! Come discover faster, easier rug care than you ever dreamed possible!

MORE ADVANCED FEATURES THAN ANY OTHER CLEANER TODAY!

 PIVOTS ON "CIRCULAR TRACK" BASE! Sits in center of room, reaches wall-to-wall! No "swivel-top" to jam! Won't tip!	 PERIPHERAL-SILENCER—NO ROAR! Quietest cleaner of all! Gentle hum won't fray nerves, upset baby's nap!	 ALLERGY-PROOF MICRO-DUST FILTER SYSTEM! Traps dust even smaller than 4/100,000 of an inch! Used by hospitals!	 SUCTION-CONTROL DIAL! Just like ironing, you dial "wool rugs," "cotton rugs" or "drapes!"
---	--	--	--

NO EXTRAS TO BUY!

Comes complete with everything to clean your home floor-to-ceiling!

- 2 Wands
- No. 80 Carpet Nozzle
- Floor-Wall Brush
- 8-Ft. Hose
- Upholstery Nozzle
- Dusting Brush
- Crevice Tool
- Power Sprayer

HOLDS MORE DIRT!

No dust bag to empty—just toss out "Speed Sak" a few times a year! Tests prove it holds more dirt in use!

QUIETEST OF ALL!

Peripheral-Silencer hushes Lewyt to gentle hum! Won't fray nerves or even disturb baby's nap!

NO LEAKING DUST!

Allergy-proof Filter System traps dust even smaller than 4/100,000 of an inch! Preferred by hospitals!

ROTATES WITHOUT TIPPING!

Pivots on "Circular-Track" base for round-the-room cleaning! No "swivel-top" to jam—won't tip over!

NO EXTRAS TO BUY!

Comes with all tools to clean floor-to-ceiling! Floor tools are strong yet light metal—not plastic!

CONTROL SUCTION!

Just like ironing, you can turn finger-tip dial to "wool rugs," "cotton-rugs" or "drapes!"

FREE HOME TRIAL! COME IN TODAY!

Saves work! Saves your rugs! At every stroke Lewyt's amazing No. 80 Carpet Nozzle gives you

- WIDE-ANGLE SUCTION!**
(on forward stroke)
Wide 11 1/2" suction for deep-down dirt, surface litter!
- PILE-COMBING ACTION!**
Comb-Valve picks up threads, cat and dog hairs!
- RUG-BRUSHING ACTION!**
Adjustable Fuller Brush grooms nap, restores colors!
- DEEP-CLEANING SUCTION!**
(on back stroke)
High-velocity suction gets stubborn ground-in dirt!

Bottom view of No. 80 Carpet Nozzle!

OPEN MONDAY AND THURSDAY
EVENINGS

COME IN NOW! FREE DEMONSTRATION! BIG TRADE-IN ALLOWANCE!

FREE HOME TRIAL!
PHONE OR COME IN
TODAY!

Lewyt is specially designed for bare floors, fibre rugs, walls! Toss away your mops and brooms, they only push dirt around! Lewyt's Floor and Wall Brush and suction get rid of dust and dirt for good!

Now, no more mess of mops, brooms, dust pans. No more flying dust to fill your lungs or cover your furniture. Once over and Lewyt's Floor and Wall Brush gets all the dirt—even in cracks, under moldings, beneath furniture. What's more, with this sensational new cleaner you can do everything from dust blinds to spray paint! Come see it today!

World's only vacuum cleaner with automatic 4-WAY rug cleaning!

- Gets rug dirt 4 ways! No. 80 Carpet Nozzle combs rugs, brushes them uses 2 kinds of suction at every stroke!
- Rotates in center of room—reaches wall-to-wall! No "swivel-top" to jam—won't tip!
- No dust bag to empty! Simply toss out extra-big "Speed Sak" a few times a year!
- Peripheral-Silencer—no roar! Quietest cleaner of all!
- Allergy-proof Filter System! Traps dust even smaller than 4/100,000 of an inch!
- Suction-Control Dial! You can dial "wool rugs," "cotton rugs" or "drapes!"

BEE JAY STORES

15 W. Hubbard St.
Whitehall 4-3253

SPORTO PASAULIS

Redaguoja:
REDAKČINIS KOLEKTYVAS

Rankraščius siųsti: SPORTO PASAULIS
5647 So. Rockwell Street, Chicago, Ill. arba 2325 So. 11th St., Milwaukee, Wis.

A'sak. Redaktorius:
BR. KETURAKIS

BR. KETURAKIS

Sportinės jaunuomenės ugdymas

Pokariniais metais visos pasaulio tautos smarkiai sujudo sustiprinti fizinį lavinimą ir sportą jaunuomenės tarpe. Nuafinta daugumos kraštų ekonominė padėtis ir paliktieji karo pėdsakai, kurių neigiamos šaknys dar ilgai gali neužgyti, sunkiai sukretė priaugančio branduolio gelmes — vidinį pasaulį. Jeigu ekonominis krašto lygis gali greičiau tą atkurti pergyventi, dalį gėrybių gaudamas paramos ir bendradarbiavimo keliu, tai auklėjimasis veikimas — sportinės raidos plėtroje — turi rasti šaknis pačioje tautoje.

Nūdienė mūsų, lietuvių, padėtis, sportinės jaunuomenės ugdymo gyvenamose sąlygose požiūriu reikalinga didžiulių pastangų sustiprinimui. Esas užjūrį ar Europos kraštuose jaunimas, kuris savo brendimą pergyvena svetimoje aplinkoje, dažnai neturi net pačių pagrindinių žinių ir nuovokos apie sportinės veiklos naudą auklėjime, tarpautiniam jaunimo bendravime — varžybų metu — ir savosios tautos kultūrinio lygio parodyme. Vartydami mūsų visos spaudos puslapius, nerandame nei vieno visuomenininko, pedagogo, kultūrininko ar net ir paskirų organizacijų konkretnių planų, kaip ir koku keliu ši spraga turėtų būti taisoma.

Tiesa, mes neturime savųjų mokyklų tinklo, kuris krašto aplinkos sąlygose buvo vieninteliu fiz. lavinimo pradžiamokslis, o jau gimnazijų ir aukštesniųjų mokyklų dalis jaunimo turėjo (nors ir mažą nuosimtį) apskraus ir su gera iniciatyva pasirodžiusių fiz. lav. mokytojų. Bet tas dar nepateisina mūsų apsnūdimą šiuo metu. Turime neužmiršti patį faktą, kad ir krašte likęs sportinis jaunimas baigiamas susemti. Jei spaudoje ir randame žinių, kad krepšinio ar stalo teniso lygis geras, kuo mes džiaugiamės ir didžiujamės, bet tai vis dar likučiai ano meto, o jaunojo prieauglio, ypač pagrindinėje sporto šakoje — lengv. atletikoje — nėra. Tam įrodyti yra visa eilė spaudos duomenų, kur lietuvių lengvatlečių pasirodymai krašte yra labai sausi ir menki. To negalėtume pasakyti apie kaimynines tautas, kurių paskiri sportininkai yra Europos pirmaujančių tarpe. Lygiai tokią pat analogiją galime išvesti ir dėl fizinio lavinimo kadro paruošimo.

Kas darytina mūsų sąlygose?

Sporto klubus jungianti institucija — Vyr. F.A.S. K-tas, kuris šiuo metu dar pergyvena 2-ju metų kaudenciją, sujungia tik šiaurės Amerikos sporto klubų jaunimą, niekuomet negalės atlikti reikalaujamų uždavinių, jei plati bendradarbiavimo akcija neišplauks iš visos visuomenės pritarimo ir geros valios. Ir tai šiuo metu tas įmanoma būtų atlikti, tik šios institucijos faktiškuose veikimo rėmuose — JAV ir Kanadoje, o kur kiti užjūrio kraštai, ypač Australija?

Šis plataus masto darbas, kuris, mūsų įsitikinimu, nereikalauja didelių piniginių išlaidų, turėtų apimti visų organizacijų jaunuomenę, nežiūrint jų pagrindinių tikslų. Fiz. lavinimas ir sportinis pradai yra jungtis viso pasaulio jaunuomenei, nes judesys ir jo demonstravimas yra įgimti, todėl visiškai sausas jaunimo stovyklų teorinis kursas ap-

sunkina dalvoseną ir neįneša reikiamos pusiausvyros. Tą kelią žino ir vykdo visos kultūringosios tautos, jo siekia ir mokosi atsilikusiai. Nenorėtume priskirti save prie paskutiniųjų, bet, suvedant tikrąjį balansą, matome nepaprastai liūdną padėtį, kuri sukelia baimę.

Negalime nekelti tokių klausimų bendron veikimo plotmėn, kuri kam atrodo neaktuali, nes tuo parodytume šio dalyko neįvertinimą ir bendros visuomenės galvosenos plokščią lygį. Galimai greičiau privalome tą viską nuodugnai aptarti, išryškinant pačius pagrindinius veikimo kelius ir pasklidusią jaunuomenę subarti sportinio veikimo aplinkon, po savųjų žmonių globa ir auklėjimu.

Šiuose kraštuose esąs mūsų mokyklinis jaunimas labai mažu nuosimčiu prasimuša arba bent stengsis prasimušti į varžybinio lauko eiles, nes sportinio auklėjimo aplinka ir patys ryškiausiai mokyklose ir pačioje tautoje populiarieji žaidimai, kaip beisbolas, amerikinis futbolas, iš dalies krepšinis — tai jaudinantieji blizgučiai į profesionalizmą. Žaidimai savo paskirtimi ir tikslu yra sveiki ir nežalingi, bet vyraujantieji skatinimo pradai — pinigai, o su tuo dažnai ir kiti negarbingi žingsniai. Pavyzdžių mes skaitome tūkstančiais, tai iškeltieji viešumon ir apima didesnius finansinius nesutarimus; o kur eilė kasdieninių, kurie dienos šviesos nemato? Be to, dar pati tų žaidimų prigimtis mūsiškiams, išaugusiems kitur, iš dalies svetima. Šalia šių jaunuolių yra ištisi pulkai fizinių darbą dirbančiųjų, kurie laisvesnėmis valandomis laiką leidžia tuščiomis, atitraukdami save nuo lietuviškos aplinkos, galvosenos, elgesio ir k. t. tautinių įpročių.

Norėdami savąjį tautos branduolį turėti arčiau prie lietuviškosios veiklos stalo, nors ir su nedideliu, bet žymiai produktyvesniu veikimu kaip ligšiol, turime smarkiai pasitempti ir išlyginti atsilikusį kelią. Praktiškam darbui suintensyvinti siūlau:

1. Bendras skatinimas stiprėti fiziškai ir pasirodyti varžybiniam lauke turi plaukti iš visos bendruomenės pritarimo ir paramos.

2. Kiekviena šeima turi suprasti, kad geriausias laisvos valandėlės su naudojimas jos sūnui ar dukrai yra sporto aikštynuose.

3. Kiekviena jaunimo organizacija turi praktiškai įvykdyti nustatytą fiz. lavinimo ir sporto programą (vasaros ir žiemos meto).

4. Rinktinis sportinis jaunimas, pajėgesnis varžyboms, rungtyniauja su kitų imigrantinių tautų sportininkais, tuo įgaudamas varžybinio patyrimo ir įrodydamas lietuvių tautos sportinį pažangumą.

5. Sporto klubai savo veikimo plotmėje yra per menki aprėpti visas čia išvardytas sportinio darbo funkcijas, nes tiek narių skaičiumi, tiek ir pačių instruktorių-vadovų kadru nesugeba visa tai apimti dėl pastarųjų menko patyrimo administraciniame ir praktiškame darbe. Todėl išjungimas paskirų visuomenininkų ir patariamųjų (sveikatos atžvilgiu daktarai), kaip gydytojai, pedagogai, ineštū didesnio svorio ir impulso jauniesiems.

8—NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 3, 1954

Laimėjo rungtynes. — Kansaso universiteto bėgikas Wes Santee laimi bėgimo rungtynes Bankers Mile.

6. Šių sąlygų įgyvendinimas yra lengvai įmanomas, ypač vasaros metu, praktiškoje veikloje, jei didesnių lietuvių susibūrimų centruose pati lietuvių bendruomenė v-bė ir sporto apygardos ar paskiri sp. klubai turės savo (lietuvių) jaunuomenės sportiniam darbui aikšteles. Kaip praktika 1953 m. Chicagoje parodė, tokių parko sporto aikštelių gavimas yra lengvai įmanomas, tik reikia nurodyti, kas ir kada ką nori veikti.

7. Čia galėtų šimtai jaunuolių, dažnai ir su tėveliais, praleisti gražią valandėlę laiko, kur mūsų prieaugantieji būtų mokomi visų kovos žaidimų ir lengv. atletikos. Kitų sp. šakų — specialiose aikštėse — įrengimuose (l. tenisas, plaukymas ir t. t.).

8. Mokomąjį kadra sudarytų senesniosios kartos patyrusieji ir pajėgesnieji iš priaugančiųjų (praktiškam ir teoretiniam kurse).

9. Instruktorių-vadovų klausimas būtų lengviau išsprendžiamas, jei kasmet sporto v-bė sugebėtų praveisti bent 10—14 d. sporto kursus. 1953 m. praktiškai parodė, kad sp. klubai nepristatė net minimumo kursantų, o pakviestos jaunimo organizacijos visiškai neatsiliepė.

10. Šio darbo praktikoje vaga turi plaukti iš sporto v-bės iniciatyvos (tam paruošiamieji darbai jau nuo 1953 m. pradėti), bet artimas ir nuoširdus kooperavimas bendruomenės ir jaunimo org-ju būtinas.

11. Apleidimas jaunuomenės sportiniam darbe yra nusikaltimas prieš tautą ir bendrąjį auklėjimą, todėl su artėjančiu pavasariu visi kviečiami sportinio jaunimo ugdymo talkon.

Kaimynai latviai

Jau gana seniai buvom davę žinių apie latvių sportinę veiklą, todėl šį kartą keletą ryškesnių jų veiklos bruožų.

Šių metų rugsėjo 4, 5 ir 6 d. Kanadoje, Toronto mieste, bus suruoštos pirmosios šiaurės Amerikos lengvosios atletikos p-bės, kurių paruošiamieji organizaciniai darbai jau pradėti. Kiek JAV ir pati Kanada turi gerų lengvatlečių, mums detalieji nėra žinoma; tik primenant jų jaunąjį ir jau stipriai užsirekomendavusį lengvatletą Modris Petersoną, kuris 1953 m. JAV penkiakovos (A. A. U.) p-bėse buvo 6-ju, o Kanadoje I, rodo naujos iškilios lengvatlečių pajėgos stiprumą.

19-metis M. P. 100 m. net 5 kartus prabėgo per 11,2 sek., 200 m. — 22,3 sek., 400 — 50,2 sek. (naujas Latvijos rekordas, neoficialiai skaitant) ir 800 m. — 1:58,9 min. Jo šuoliai ir mėtymai dar vidutinio lygio, bet bėgimuose žymiai pralenkia visas mūsų tremties bėgikų pasekmes. Jo brolis Adris pasižymi vidut. nutoliuose (800 ir 1500 m. 2:03 ir 4:24,6 min.). Ten pat vietoje dalyvaus ir Vokietijoje buvęs žinomas (aišku tik tremtinių tautų tarpe) Teberis.

Tuo pat metu bus vykdomos lauko ir stalo teniso p-bės.

Krepšinio ir tinklinio šio masto p-bės numatytos rugsėjo 10 ir 11 d. Mineapoly.

Neseniai jų sportinė spauda paskelbė, kad latvių krepšinininkų rinktinė, kuri Australijoje yra labai tinkamai paruošta, numato šiais metais gastroles į Europą. Nutarta aplankyti Vokietiją, Prancūziją, Ispaniją, Šveicariją ir Italiją. Atrodo, kad šią kelionę remia (smarkiai) latvių vyrų kuopų kariai ir pati suinteresuotoji bendruomenė, nes mums aišku, kad 8—10 vyrų kelionė iš vieno pasaulio kampo į kitą, labai brangi.

Štai ką daro noras ir pastangos, kurios apvainikuojamos darbu.

Keletą kartų buvo minėta, kad latvių metikė (diskininkė) Ringerberga jau šiais metais net tris kartus pagerino savo rezultata, tuo laimėdama Naujosios Zelandijos ir neof. Latvijos disko mėtymo rekordą. Jos rezultatas 38,89 m., net 9 m. geresnis už 1953 m. mūsų žaidynėse pasiektą I v.

Latvių pastangos prasimušti į pirmaujančias imigrantų tautų eiles sportinėje plotmėje, atrodo, yra geriausiai pažengusios už visus kitus. Susumavus tremties ir užjūrio kraštuose pasiektus laimėjimus, mūsų, pabaltiečių, lygio vertinime, jie žymiai pralenkia mus.

(Tęsinys 9-tam psl.)

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilu, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas OEniral 6-5203

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Idomesnės sporto žinios

Rugsėjo 8 d. numatomos Leipzigo mugės proga ASK, Stockholmo iškilioji futbolo vienuolikė, turės rungtynes su Rytų Vokietijos rinktine.

Rugsėjo mėn. taip pat numatytos tarpvalstybinės futbolo rungtynės Švedija—Sov. Sąjunga, kurios bus Maskvoje. Atsigriebimo (Fevanšo) susitikimas nustatyta 1955 m. vasaros metu Stockholme.

Vsevolod Bobrow, 32 m. amž. rusų aviacijos majoras, buvo iškiliausiu ledo ritulio puolėjas pasaulinėse p-bėse Stockholme. Šis pats sportininkas yra žaidęs ir 1952 m. olimpiados metu rusų futbolo rinktinėje, kurio gabumai irgi nei kiek nemenkesni buvo, o savo laikysena aikštėje buvo tikrasis "fair play" žaidėjas.

Planuojamas (FIFos) Europos—Pietų Amerikos rinkt. futbolo rungtynės, prieš pat pasaulines futb. p-bes, Europos tautų tarpe (išskyrus Ispaniją, nes jos žemėje numatoma šis žaidimas) neranda pritarimo. Prancūzų futbolo s-ga pasiūlė tai padaryti tuoj po pasaul. p-bių.

Stalo teniso tarpvalstybinių rungtynių Vokietija—Prancūzija balansas baigėsi sausu vokiečių pralaimėjimu (0:5). Žymusis jų Freundorfer šį kartą nežaidė.

Pietų Korėjos futbolininkų rinkt. lygiosios prieš japonus galutinai klasifikavo pirmuosius ir garbingą 16 valstybių baigminį ratą. Pirmą kartą korėjiečiai laimėjo 5:1, o dabar tik 2:2. Tai brangiausiai kainuojąs p-bių dalyvis (žinoma, šveicarams — ruošėjams), kurių kelionė kainavo tik 140,000 šv. frankų (apie \$34,000).

Didžiausią staigmeną grupiniuose susitikimuose padarė turkai, kurie neseniai parklupdė Ispaniją 1:0.

Turkai, kurie š. m. sausio 6 d. Madride gavo pylos 4:1, kažkaip save įtikinėjo, kad savajam krašte atsigriebimas būtinas, nes anuometinė ispanų pergalė buvo menkavertė žaidimo lygiu. Rungtynės buvo Istanbulė. Žiūrovų 30,000.

Dešinysis Lafter (kurį laiką žaidęs Italijoje) puikia sparnine pasuote paduoda puskairiui Burham, kuris švairiu šūviu ir nulemia visą rungtynių eigą. Labai sustiprintas ispanų puolimas II puslaiky neįstengė pramušti atkakliai ginančių savo vartus turkų, nors apie baudos aikštelę dažnai net 15—18 žaidėjų maišėsi. Dabar abi komandos turi po lygiai taškų, ir tretysis susitikimas, kuris įvyksta Romoje, turės galutinai išspręsti šios grupės šeiminką.

Garsusis 4x400 m. estafetės kvarteto bėgikas Herbert Mc. Kenley (Jamaica) perėjo į profesionalų eiles ir Australijoje 400 m. prabėgo per 46,7 sek. Gaila tokios sportinės pajėgos, kuri tiek daug davė lengv. atletikai.

Sausio mėn. 10 d. Frankfurte a/M buvo sutarta su Rytų Vokietija bendros visos Vokietijos lengv. atletikos p-bės, po kurių, gal būt, buvus ir viena rinktinė. Atrodė, kad po 7 val. diskusijų planas išaiškintas ir sp. v-bės laukė gražaus bendradarbiavimo po vieno namo, atseit, vakarietiško, pastoge. Deja, grįžusieji buvo pamokyti, žinoma, tų mokytojų misija ir tikslas, kad susitarimas negalioja tol, kol nebus Rytų V-jos sp. v-bė registruota atskirai IAAF (pasaul. lengv. atl. s-goje). Tam pritarti ir sutikti niekas negali, nes tas pats kraštas negali turėti dviejų komitetų vienoje institucijoje.

Pasaulinės alpių kombinacijos dalyvė pašliužininkė Mirl Buchner, kuriai nepavyko pasaulinėse p-bėse Švedijoje (Aare), atsigriebė 19 Kandahar varžo tarptautinėse varžybose, kurių sudėtis nei kiek nemenkesnė kaip ir pasaulinių p-bių vardo, laimėdama visas tris alpių kombinacijos rungtis. Šiurmetinė šios

9—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 3, 1954

UNITED PRESS-AP/WIDE WORLD
Pagerino plaukimo rekordą. — Havajietis Ford Konno, dabar Ohio universitete, pagerino savo paties 1,500 metrų plaukimo rekordą. Ši atstuma jis praplaukė New Yorke per 18 min. ir 14,4 sek. — 0,9 sek. greičiau.

varžybos pasaulio meistrė, austrė Trude Klecker, liko II (2,4 sek. blogesnis laikas). Vyrų grupėje antras Christl Pravda pagriuvo ir liko tik 14 v. (nusileidimo pasaul. meistris), ir nugalėtoju tapo jo tautietis Anderl Molterer.

Dovanas įteikė generolas Viscount Montgomery.

Belgija-Portugalija (futbolo rinkt.) rungtynės baigėsi 0:0, Luksemburgas-Belgija B rinkt. 0:1.

Brazilija-Paragvajus 1:0. Tai nelauktas brazilų laimėjimas, kuris teikia daugiau vilčių patekti į Šveicariją. Pakeliui turi dar nugalėti II susitikimą su Paragvajum ir savo žemėje su Čile, tai tik tada bus Pietų Amerikos atstovas, nes Uragvajus, kaip pasaulinis meistris, automatiškai įeina.

Jugoslavijai dar tenka nugalėti Izraelis ir Graikija.

Škotų futbolo s-ga, norėdama parodyti savo "taupumą", kuris anekdotų visur lydymas kit prasme, neapsigyvens šveicarų numatytoje Magglingen sporto mokykloje, bet užsisakė vietas brangiausiai šveicarijos viešbuty. Prieš tai (pirmenybes) visi rinktinės žaidėjai bus sukviesti į 1 mėn bendrą apmokymą — stovyklą.

Pasaulio futbolo b-bių teisėjai jau atrinkti. Jų bus 16. Vokietijai at-

stovaus Emil Schmetzer (Mannheimas), kuris ką tik Ispanijos-Turkijos rungtynes sėkmingai pravedė. Anglija vienintelis kraštas duoda (aišku, suteikta teisė) 2 asmenis: Ellis ir Ling. Grupinių žaidimų metu šveicarai duos dar 8 papildomus teisėjus, kurie eis linijos teisėjų pareigas.

Grupiniai susitikimai bus vykdomi Berne, Bazely; Ziuriche, Lozanoj, Zenevoje ir Lugano miestuose 15—20 d. birželio mėn.

Ziuriche liepos 3 d. bus žaidžiama dėl III ir IV vietos laimėjimo, o liepos 4 d. Berne — baigminės rungtynės meistrerio vardui įgyti.

Apie būsimus favoritus ir jų pasirošimą vėliau bus specialus reportažas iš Europos.

(Tęsinys iš 8-to pusl.)

Ta pat proga norėtusi priminti, kad ir mūsų IV žaidynės, berods, vyks tuo pat metu Toronte, todėl visos pastangos pasirošti organizaciniu ir rezultatų — lygio skalėje turi būti visų sp. klubų ir pačių sportininkų priimtas dėmesin. Nelabai bus linksma, jei 1953 m. pasėkmių pavaišinsime rengėjus, spaudą, o svarbiausia nenuslėpsime savo tingėjimą. Pasekime jų darbštumui.

Arturas Ziemenis

Tik "Naujienos" rašo tiesą — neša laimę, mokslą, šviesą.

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS
DABAR YRA LAIKAS ĮRENGTI SAVO NAMĄ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel. VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

KUR GALIMA UŽSISAKYTI 'DARBA'

Žurnalo "Darbas" metinė prenumerata \$1; pavienio numerio kaina 25c. Lietuvių Darbininkų Draugijos nariai žurnalą gauna nemokamai. Skaitytojų patogumui, sekamos įstaigos bei asmenys sutiko platinti "Darbą", t. y. priimti prenumeratas ir pardavinėti pavienius numerius:

CHICAGOJE: (1) "Naujienos", 1739 So. Halsted St.
(2) V. B. Ambrose, 927 W. 34 Pl., Chicago 8, Ill.
(3) J. Kundrod, 3902 So. Albany Ave., Chicago 32, Ill.
DETROIT: A. Kulesienė, 3948 Risdon, Detroit 16, Mich.
BROOKLYNE: (1) A. Buivydienė, 8620—75th St., Woodhaven, L. I.
(2) B. Spudienė, 8833 Elert Lane, Woodhaven.
CARNEGIE, PA.: Mrs. E. Shurmaitis, 708 Doolittle St., E. Carnegie
CLEVELAND: W. Ukertis, 1322 E. 89th St., Cleveland 6.
BALTIMORE: K. Matuliasukas, 1519 W. Lombard St., Baltimore 23
AKRON, OHIO: N. Trumpikas, 773 Bisson Ave., Akron 7.
PHILADELPHIA: Wm. Burton, 2014 Orthodox St.
ROCKFORD, ILL.: Rose Buches, 512 Brook Road.
SHAMOKIN, PA.: J. D. Tannis, 411 No. Shamokin St.
WILKES-BARRE, PA.: J. V. Stanislovaitis, 86 Amherst Ave.
MONTELE, MASS.: (1) K. Venslauskas, 12 Andover St.
(2) P. Krušas, 141 Sawtell Ave.
CAMBRIDGE, MASS.: (1) L. Silkinis, 783 Main St.
(2) Vincent Spa, 233 Portland St.
NORWOOD, MASS.: F. Ramon, 1118 Washington St.
SOUTH BOSTON: "Keleivis", 636 Broadway
KANADOJE: (1) K. Lukoševičius, 35 Wilson St., Hamilton, Ontario, Canada.
(2) P. Shimelaitis, 1271 Alard St., Verdun, (Montreal)
ANGLIJOJE: A. Zamžickas, 26 Devonport Rd., London W 12 Eng'd.
AUSTRALIJOJE: "Australijos Lietuvis", 35 Cator St., West Hindmarsh, Adelaide, S. E. Australia.

Bet parankiausia užsisakyti tiesiog, rašant laišką ir siunčiant pinigų Lietuvių Darbininkų Draugijos Sekretoriui šiuo adresu:
N. JONUŠKA, 15 Cotton St., Roslindale, Mass.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

Rekordas...

- ★ Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- ★ Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvieta sutauptą dolerį
- ★ Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstojimo
- ★ Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

Nelaukit—Pradėkit Taupyti Šiandien!

Įstaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų, Ketvirtadieniais nuo 9-tos valandos ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniais visai neatidaroma.

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, Ill.
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. Virginia 7-7747

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

Miško terminų vadovas

Povilas Matulionis buvo pirmas miškininkas, kuris dar carų laikais pradėjo rūpintis ir sielotis lietuviškąja miško terminija. Apšėčiai tokių terminų jis pateikė savo parašytose knygelėse "Kiek medžio girioj kirstina", "Sėklinė medžiapiūtė" ir kt. Be to, būdamas pirmas Lietuvos Miškų Departamento direktorius ir miškininkystės profesorius, miško terminų jis davė savo redaguotuose bendraraščiuose ir paskaitose. P. Matulionis šiuos terminus ėmė iš gyvosios žmonių kalbos arba, teikdamas naujai sudarytus, pritaikė juos lietuvių kalbos dvasiai. Daugumas jų prigijo, ir yra vartojami miškų ūky ir miškų literatūroje.

Bet tai buvo maža. Besiplečias Lietuvos miškų ūkis ir mokslinis darbas įnešė naujų sąvokų ir reikalavo naujų terminų. Kas turėjo su tuo reikalą, nesant išdirbtų, nustatytų terminų, vartojo arba darė savus, atsitiktinius, kartais iškreipdamas ar savaip pavartodamas esamus terminus naujoms sąvokoms reikšti. Tokiu būdu atsirado net po keletą terminų tai pačiai sąvokai, o, kita vertus, daugeliui miškininkų sąvokų visai stokojo tinkamų terminų. Neužmirština, kad žmonių kalboje vartojami pavadinimai tai ar kitai miško sąvokai reikšti toli gražu neapima ir neapibūdina modernaus miškų ūkio sąvokų viso. Dar nepriklausomojo gyvenimo laikais nevienas miškininkas siejosi ir rinko medžiagą šiai didelei kalbos spragai užtaisyti. Bet imtis iniciatyvos šį platų ir sunkų darbą konkrečiai tvarkyti niekas nesiryžo.

Lietuvos Miškininkų Sąjungos Valdyba Išeivijoje (Čikagoj), matydama šio reikalo svarbą tiek dabarty, leidžiant miškininkystės žurnalą "Girios Aidą", tiek ateity, atkuriant laisvąjį Lietuvos miškų ūkį, rasdama tremties miškininkų pritarimo, sudarė iš keleto aukštąjį miškų mokslą baigusių miškininkų specialią Miško Terminų Komisiją. Šion komisijon įeina: prof. I. Kuprionis (Ruston, La.), doc. A. Vasiliauskas (Boston), prof. I. Rautkys (Worcester), Dr. mišk. inž. A. Škerys (Brooklyn), mišk. inž. V. Žemaitis (Čikaga) ir dipl. mišk. M. Jameikis (Rockford).

Darbo pagrindu yra paimti vokiški ir angliški miško terminai (pagal vokiečių terminų raidyną), tad lietuvių, vokiečių ir iš dalies anglų kalbų mokėjimas komisijos nariams yra būtinas.

Pradžioje buvo galvota išleisti tik paprastą miško terminų žodynėlį. Bet iš diskusijų (sk. "Girios Aidą" Nr. 8 ir Nr.

9-10) paaiškėjo, kaip skirtingai tas pats terminas įvairių asmenų išsiaiškinamas ir apibūdinamas. Tad pagrindinis Miško Terminų Komisijos uždavinys būtų ne vien suregistruoti ir pasiūlyti vartoti tinkamiausius terminus, bet ir jų sąvokas kaip galint aiškiau apibūdinti ir suderinti su vokiečių ir anglų vartojamomis miško terminų sąvokomis. Tai bus pirmas bandymas rasti bendrą ne tik miškininkams, bet ir nemiškininkams visų suprantamą miško terminų kalbą, be kurios stipresnė pažanga miškininkystėje nėra imanoma.

Šiuo būdu numatyta sutvarkyti apie 5000 miško terminų, išleidžiant enciklopedinio pobūdžio šių terminų vadovėlį. Šis darbas yra jau pradėtas, ir aš čia glaustai pateiksiu davinis, kaip jis numatomas atlikti.

Kaip jau minėjau, darbo pagrindu paimtas vokiečių (bavarų) miškų valdybos 1946 m. išleistas "Fachwörterbuch für Forst- und Holzwirtschaft. Deutsch-Englisch". Tuo tarpu ši knygelė raidyno tvarka padalyta į penkias dalis, tad kiekvienam komisijos nariui tenka vidutiniškai nuo 900—1000 terminų.

Kiekvienas terminas įrašomas į kartotekos lapelį. Kaip tai atliekama, bus matyti iš pateiktų kelių pavyzdžių (kurie yra dar tik projektas):

1. *Abart* variety.

Ypatinga (išsigimusi) rūšis, turinti kai kurių paveldimų ypatybių, visiškai skirtingų nuo būdingosios (tipiškosios), pvz. obelų atmainos — porūšis, eglės atmaina — porūšis.

Atmaina.

Porūšis.

2. *Ausschlagwald* coppice-wood, sprout-land.

Kai kurie medžiai, krūmai turi ypatybę leisti atžalas iš šaknų ar šviežiai nukirstų kelmų. Iš tokių atžalų mažam ar dideliame plote sužėlęs jaunuolynas, medynas ar krūmynas (krūmai).

Atžalynas.

3. *Bestand* stand, wood, crop growth, body.

Vienos rūšies ar kelių sugyvenamų, mišrių, naudingų, jaunų, paūgėlių ar brandžių medžių bendruomenė.

Medynas.

4. *Standort* locality, site.

Tam tikros vietos (vietovės) geologinės, mineraloginės, ekologinės, biologinės ir meteorologinės ypatybės.

Augyvieta (augyvė+vieta; augyvė=augintoja, šiuo atveju — žemė augintoja).

Augavietė (vieta kur auga). (Bet ne ūgiavietė=medžio ūgio, metūgio vieta).

5. *Hiebsfläche* cutting area, felling area, coupe.

Kertamo miško vieta, plotas. Kirtavietė (kirtos vieta).

Kirtimas (vieta ir veiksmas).

6. *Abtriebsfläche* clear cut area.

Plynai kertamo miško vieta, plotas. Iškart (reiškia iškirstą vietą ir iškirstą medį. (Pilnas miškas iškartų ir išvartų. Iškartų dv. (Vilk. aps.).

Baigus vienos raidės terminų darbą, kartotekos lapeliai siunčiami iš eilės susitarta tvarka kiekvienam komisijos nariui patikrinti ir čia pat kartotekos lapely pasisakyti dėl termino sąvokos apibūdinimo ir kiekvieno siūlomo termino tinkamumo. Įvairios pastabos įrašomos k. lapelio antroje pusėje. Dar tai bus duota peržiūrėti ir pareikšti savo pastabas kai kuriems miškininkams, kurie tuo darbu domėsis. Šiam terminų darbui peržiūrėti ir teikti įvairių kalbinių patarimų yra prašytas kalbininkas Dr. P. Jonikas.

Galutinai priimtas (gavęs daugumą balsų) terminas įrašomas kartotekos lapelio viršuje, po to lapeliai perrašomi ir sutvarkomi pagal lietuvišką raidyną.

Paskutinėj redakcijoje miško terminų vadovas (vadovu jį teks pavadinti, nes jis savo turiniu toli prašoko žodyną) galės atrodyti maždaug šitaip:

1. *Atmaina*,-os (žr. porūšis, rasė).

1. *Abart*, variety.

Ypatinga (išsigimusi) rūšis, turinti kai kurių paveldimų ypatybių, skirtingų nuo būdingosios (tipiškosios), pvz. obelų, eglės atmainos, uosis sodinis ir uosis griauamedis (raistinis). Porūšis — tas pats, kas ir atmaina.

2. *Iškarta* (žr. kirtavietė).

10. *Abtriebsfläche*; clear cut area.

Plynai kertamo ar iškirsto miško plotas, vieta. Bet iškart gali reikšti ir iškirstą medį, panašiai kaip išvarta — vėjo išverstą. Pilnas miškas iškartų ir išvartų. Iškartų dv. (Vilk. aps.).

Šio vadovo pabaigoje gal bus pravartu pridėti vokiečių-lietuvių miško terminų žodynėlį, pvz. *Abart* atmaina, porūšis.

Antrąją miškų terminų vadovo dalį sudarys patys reikalingiausi miškininkui, medžiotojui, žūkautojui medžioklės ir žuvų ūkio terminai. Šiam darbui kviečiami šių ūkio šakų žinovai: doc. A. Rukuiža, I. Brazauskas, Z. Dautartas ir kt.

Šis talkos darbas Miško Terminų Komisijos narių yra pradėtas 1953 metais. Tikimasi jį, esant palankioms sąlygoms, dvejų, daugiausia trejų metų būvy baigti.

Miško Terminų Komisija prašo visus, kas tik gali ir turi šiam reikalui medžiagos, šį taip svarbų lietuvių kalbos turinimo darbą paremti ir kitus laikraščius šį straipsnį išspausdinti.

V. Žemaitis

Lietuviai perka tose krautu-
vose, kurios garsinasi NAU-
JENOSE.

SAUGESNĖS vietos taupymui niekur nerasite. Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000. Penkiasdešimt penki metai patyrimo ir draugiško pataravimo.

DISTRICT SAVINGS

Štabas kalba lietuviškai

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?

DANTŲ PLOKŠTELĖS

pataisomos ir stipriai įstatomos. Sužaloti dantys pataisomi, o nuotrupos išlyginamos

— 1 valandos darbas —

State Dental
Plate Laboratory

1635 W. 47th St. YArds 7-4499
944 W. 63rd. WAilbrook 5-2558
639½ W. 63rd St. WE 6-2608

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?

— 1 valandos darbas —

Cleveland Dental
Plate Laboratory

2326 So. Cicero Ave. OL 2-7263
456 W. North Ave. MI 2-6221
404 E. 47th Street. AT 5-6880
160 Milwaukee Ave. HU 9-3242

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?

DANTŲ PLOKŠTELĖS

pataisomos ir stipriai įstatomos. Sužaloti dantys pataisomi, o nuotrupos išlyginamos

— valandos darbas —

A-1 Dental
Plate Laboratory

22 W. Madison, Room 223,
DE 2-6804
1587 W. Ogden Ave. MO 6-3733
1425 Wilson Ave. LO 1-9280
2003 W. Lawrence SU 4-8708

LITUANISTIKOS INSTITUTAS BAIGIA PIRMAJĄ TARPSNĮ

PASIKALBĖJIMAS SU LAIK. INSTITUTO
PREZIDENTU DR. P. JONIKU

Lituanistikos Institutui baigiant savo organizacinę stadiją, kreipiausi į jo laikinąjį prezidentą Dr. P. Joniką su kai kuriais klausimais, į kuriuos jis mielai atsakė.

—*Atrodo, kad Lituanistikos Institutas vis dar neišbrenda iš organizacinės stadijos. Jei taip, tai kada ji baigsis?*

—Tiesa, instituto organizacinė stadija dar nėra galutinai baigta, bet ji jau prie pat galo. Iki to galo belieka išrinkti statuto numatytą instituto prezidentą, ir laikinasis prezidentas savo paskirtį bus atlikęs. Jau vasario pradžioje sudaryta komisija, kuri buvo paprašyta artimiausiu laiku rinkimus įvykdyti. Į komisiją įeina A. Baliūnas, J. Kutra ir A. Plateris.

—*Kada ir kieno iniciatyva Lituanistikos Institutas buvo įsteigtas?*

—Lituanistikos Instituto steigimo nutarimas buvo priimtas 1951 m. vasario 17 d. LPDA (Lietuvių Profesorių Draugijos Amerikoje) suvažiavime Cicerone, Ill. Patį pasiūlymą šioji institucija kurti man pačiam yra tekę išskirti anksčiau tos draugijos valdybos posėdžiuose, kur jis visų valdybos narių entuziastiškai buvo priimtas. Formali Lituanistikos Instituto, kaip jau savarankiškos mūsų mokslinės institucijos, atsiradimo data laikytina 1951 m. lapkričio 17 d., kada LPDA valdybos buvo priimtas instituto statutas, pasirašytas valdybos narių (pirmininko A. Gylio, sekr. P. Joniko, narių — G. Galvos, D. Krivicko ir K. Žalkausko).

—*Kurie buvo svarbiausi organizaciniai darbai?*

—Pačioj pradžioj instituto idėjos bei reikalingumo populiarinimas visuomenėje. Reikia pasakyti, kad visuomenė bei mūsų įvairūs veiksniai tuo jau pat pritarė Lituanistikos Instituto steigimui. Toliau teko sudaryti atitinkamą statutą, kurį paruošė LPDA valdybos paskirta komisija (P. Jonikas, D. Krivickas ir V. Viliamas, vėliau pastarajam iš Chicago išsikėlus, A. Gylis).

Paskutinis etapas — instituto organų sudarymas — ilgiausiai užsitęsė. Palyginti greitai, dar 1951 m. pačiomis paskutinėmis dienomis, pagal pačios LPDA valdybos sudarytą sąrašą, buvo pakviesti tikrieji nariai į kvalifikuotą instituto branduolį (tolimesni nariai bus jau paties šio branduolio kviečiami). 1952 m. kovo 2 d. prie nepriklausomos Lietuvos universiteto įkūrimo 30 metų sukakties minėjimo Chicagoje buvo simboliškai prijungtas ir Lituanistikos Instituto atidarymas, kurį, be kitko, sveikino ir Vliko pirmininkas.

Po to atliko praktiškai pa-

ties svarbiausio organo — Iždo Tarybos — sudarymas, Sakau praktiškai svarbiausio, nes šiai tarybai statuto pavedamas lėšų telkimas ir valdymas, o be lėšų praktinis instituto veikimas neįmanomas. Čia teko tartis su visa eile asmenų, ypač vietinių mūsų tautiečių, aiškinantis tokios institucijos, kaip Lituanistikos Institutas, reikalingumą ir tikslumą Amerikoje. Su daugeliu šių asmenų sprendimai tebuvo pasiekti po eilės pakartotinių pasiaiškinimų, po kurių kartais praėdavo kelios savaitės ar net mėnesiai, ypač kad ir ne visi reikalingieji asmenys gyveno Chicagoje. Pagaliau 1953 m. vasario 20 d. pas inž. A. Rudį, Illinojaus Lietuvių Prekybos Rūmų pirmininką, įvyko pasitarimas Iždo Tarybai sudaryti. Čia buvo išrinkta tos tarybos valdyba: pirm. inž. A. Rudis, vicep. J. J. Bačiūnas (Tabor Farm, Sodus, Mich.) ir adv. P. P. Gaddy, sekr. J. Kutra ir inž. D. Kuraitis. Formaliai galutinai pirmosios kadencijos Iždo Taryba nustatyta 1953 m. lapkr. 3 d., ir nuo to laiko jai atiteko statuto numatytoje uždavinio vykdymas — lėšų telkimas ir jų valdymas.

1953 m. vasarą buvo Lituanistikos Institutas įregistruotas Illinojaus gubernatūroje ir gautas instituto čarteris.

—*Kokiu būdu tikimasi sutelkti lėšas institutui?*

—Dažį instituto lėšų sudarys įnašiniai, kurie įneš į instituto iždą įvairaus didumo sumas — nuo \$5 iki \$1,000, tuo būdu gaudami atitinkamą instituto nario vardą: nario pritarėjo (\$5 metams), metinio nario (\$10 metams), nario rėmėjo (\$25 metams), nuolatinio nario (\$100 visam laikui), nario globėjo (\$500) ir nario fundatoriaus (\$1,000).

Nariais gali būti atskiri asmenys ar draugijos bei kitokie junginiai. Kitos iždo pajamos numatomos iš aukų, palikimų, leidinių, o taip pat ne be pagrindo tikimasi pašalpos iš atitinkamų amerikinių fondų. Žinoma, įvairius šaltinius ir būdus lėšoms telkti konkrečiai apsvarstys pati Iždo Taryba.

—*Ar pajėgs institutas pradžioje sudaryti materialines sąlygas, kad bent po 1 atstovą lituanistą (pvz. istoriką, tautosakininką, etnologą, kalbininką ir pan.) aalima būtų palikti ramiai dirbti mokslinį darbą, jiems nesidairant pašalinių uždarbių savo egzistencijai palaikyti?*

—Bent pradžioje institutas to, žinoma, nepajėgs padaryti. Tačiau ilgainiui bent išleisti lituanistinams veikalams ir autoriams bent minimaliai at-

lyginti už darbą, o vėliau ir kai kuriems lituanistinams tyrimo darbams atlikti lėšų turės susidaryti. Išsirinkus instituto prezidentą ir Iždo Tarybai išvysčius savo veiklą, išplėtus propagandą, institutas, tikiu, galės reikštis jau savo kūrybine veikla. Baigdamas organizacinį darbą, to jam nuoširdžiai ir linkiu.

—*Kurie svarbiausi Lituanistikos Instituto uždaviniai? Jo pagrindinė reikšmė?*

—Lituanistikos Instituto, kaip mokslinės institucijos, svarbiausi uždaviniai yra būdingosios lietuviškosios kultūros sričių (kalbos, literatūros, proistorės, istorijos, tautotyros, geografijos ir kt.) tyrimas ir tos rūšies veikalų skelbimas (leidimas). Nemaža dėmesio turėtų būti skiriama lietuvių išeivijos JAV praeičiai atskleisti bei ištirti, taip pat mokslininkams lituanistams remti ir jų prieaugliui skatinti.

Lituanistikos Instituto, kaip nesrovinės bendrinės lietuvių mokslo įstaigos, reikšmė yra didelė. Jam tenka laisvajame

pasaulyje testuoti objektyvaus lietuviškojo mokslo tradiciją, kada priešio niokojamoj tėvynėj tas mokslas, kaip ir pati tauta, slopinamas ir naikinamas.

Toliau, institutas bus reikšmingas ramstis ir lietuviybės palaikymui tiek tuo faktu, kad pirmą kartą išeivijoje lietuviai turi įsikūrę aukštojo mokslo įstaigą, tiek ir atitinkamais tiriamaisiais darbais, kurie tiks ir praktinei veiklai šioj srity pamatuoti. Be instituto ir jo specialistų įnašo faktiškai nėra ir nebus išsiverčiama ir mūsų likiminėje kovoje.

A. Tveraitis.

Atpigo laikrodžiai. Rišy su mokesčių sumažinimu ypatingai atpigo laikrodžiai. Pas J. Karvelį, 3249 S. Halsted Street, Chicago, Ill., gausite visokių šveicariškų ir amerikoniškų laikrodžių didžiausią pasirinkimą. Su mažu priedu galite pakeisti seną laikrodį į naują. Taip pat patyrę specialistai nebrangiai ir gerai pataisys jūsų laikrodžius. Prašome įsitikinti. Sk.

Vestuvėse, krikštynose, pobūviuose ir namuose tinkamiausia vartoti yra
LIETUVIŠKI SALDAINIAI
KAUNAS, VILNIUS, PALANGA VARDAIS ŠOKOLADINIAI, VAISINIAI, ŠALTMETINIAI, KARVUTĖ IR KITOKIOS RŪŠYS.
Reikalaukite visose lietuviškose maisto krautuvėse ar tiesiai iš gamyklos.
Rašykite:
MR. STASYS PETRAUSKAS, 836 W. 33rd Place, Chicago 8, Illinois.

NOW YOU CAN OWN THE NEW
HOOVER *Lark*
Light Weight, Low Cost, Full Size

EASY TERMS

Easy to use! Faster cleaning!
No bag to empty!

Complete attachments
for all home cleaning!

Special KING-SIZE TRADE-IN allowance

for your old cleaner—now at

**GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE
and FURNITURE CO.**

2876 West Cermak Rd.

Bishop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

11—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

—SATURDAY, APRIL 3, 1954

J. JAZMINAS

KONFISKUOTA

Šis rašinėlis paimtas iš J. Jazmino apysakaičių rinkinio "Moteris, nuo kurios pabėgau".

Rašinėdamas laisvu laiku, kartą pastebėjau, kad lagaminas prisirinko pilnas popierio, ir jį reikėtų patušinti. Pradėjau ieškoti leidėjo. Bet kiek ieškojau, viskas buvo veltui.

— Ne, — sakė man rimtos leidyklos, — mums tai netinka.

— Ne, — sakė man ne taip rimtos leidyklos, — apysakaitės neturi rinkos. Jei tai būtų romanas, bet koks romanas, tai būtų kitas reikalas. Mūsų publika temėgsta romanus...

Ką turėjau daryti? Mano kišenėje tuomet skambėjo keletas skatikų, taigi nutariau juos geram tikslui sunaudoti — išleisti apysakaites, kurių niekas neskaityto.

Pirma knyga išėjo gerai. Tiesa, apie ją joks kritikas ar recenzentas puse burnos neprisitarė. Tur būt, laikė žemiau kritikos, o gal dėl to, kad tuose sluoksniuose neturėjau nei draugų, nei pažįstamų...

Tačiau antra knyga, kurią maniau išleisti kelių šimtų tiražu, svarbiausia, draugams ir pažįstamiems, užkliuvo. Kai užėjau spaudinio pasiimti, spaus-tuvininkas (Mečys Adomavičius, vėliau žuvęs Pravieniškyje) juokdamas tarė:

— Jūsų spaudinį cenzūra pričiupo. Aš gavau įsakymą spaudinio iš spaus-tuvės neišleisti.

Nuėjau į miesto ir apskrities viršininko įstaigą. Čia spaudos skyriuje radau kažkokį pageltusį valdininką.

— Sakykit, ką baisaus jūs mano knygoje atradote? Man atrodo, kad joje nieko pavojingo valstybės saugumui nėra.

— A, tai jūsų knyga? — valdininkas nesmagiai pasiraivė. — Taip, nieko labai pavojingo, bet ji vis dėlto netinka moksleiviams skaityti.

— Bet, pagaliau, aš ne moksl-eiviams ir rašiau!

— Taip, o gimnazistai vis dėlto skaitytų, žinote. Aplamai aš čia nieko nebegaliu pakeisti: viršininko rezoliucija jau uždėta ir byla pasiūsta Vidaus Reikalų Ministeriui.

Nuėjau Vidaus Reikalų Ministerijon ir užėjau pas spaudos referentą. Čia prie vieno stalo keletas žmonių užsikniaubę kaip tik skaitė mano knygą.

— A, tai jūs esate autorius? — vienas juokdamasis tarė. — Labai malonu susipažinti... Mes čia kaip tik skaitome jūsų knygą. Nieko labai baisaus nėra, bet ją galutinai pražudė viena apysakaitė ("Ieva ir jos žal-tys").

— Bet jei tai tik viena, tai galiu ją išimti.

— Jau pervėlu: ministras nutarimą patvirtino.

Čia aš, sukaukęs visą drąsą, tariau:

— Gal aš galėčiau pakalbėti

su pačiu ministru?

— Deja, ministro nėra — išvyko atostogų. Bet savo nutarimo jis jau vis tiek nepakeistų.

Man teliko atsiveikinti ir iš-eiti. Išėjęs galvojau, ką dar galėčiau padaryti. Aš, žinoma, nemaniau, kad šita biurokratija galėtų mano knygą palaidoti, bet man pikta buvo dėl tokio beatodairiško elgimosi su knyga, taip sunkiose sąlygose atsiradusia. Čia man atėjo mintis kreiptis į vieną mūsų seną spaudos laisvės kovotoją (Dr. J. Šliupą). Aš parašiau jam laišką ir netrukus gavau atsakymą. Jis rašė, kad dabar, deja,

jokios įtakos neturįs ir nieko negalįs padaryti.

Ir taip tada spaudinys žuvo, o aš nutariau uždaryti lagami-

na ir — palaukti geresnių laikų, kurių vis dar tikiuosi su-laukti.

Natters, 1946 m. birž. 9 d.

BENDRUOMENINIS Kanados Lietuvių SAVAITRAŠTIS NEPRIKLAUSOMA LIETUVA,

išeinąs 8-10 puslapių, duoda daugiausia žinių apie Kanados lietuvių gyvenimą ir jo sąlygas. Daug rašo apie visame pasauly esančius lietuvius ir okupuotos Lietuvos būseną.

1952 metais "NL" duoda plačią studiją apie Lietuvos sienas ir studiją apie Lietuvos žemės ūkį, paremtą naujaisiomis žiniomis iš Lietuvos.

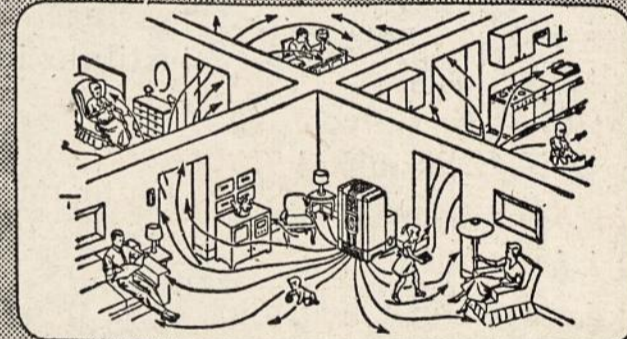
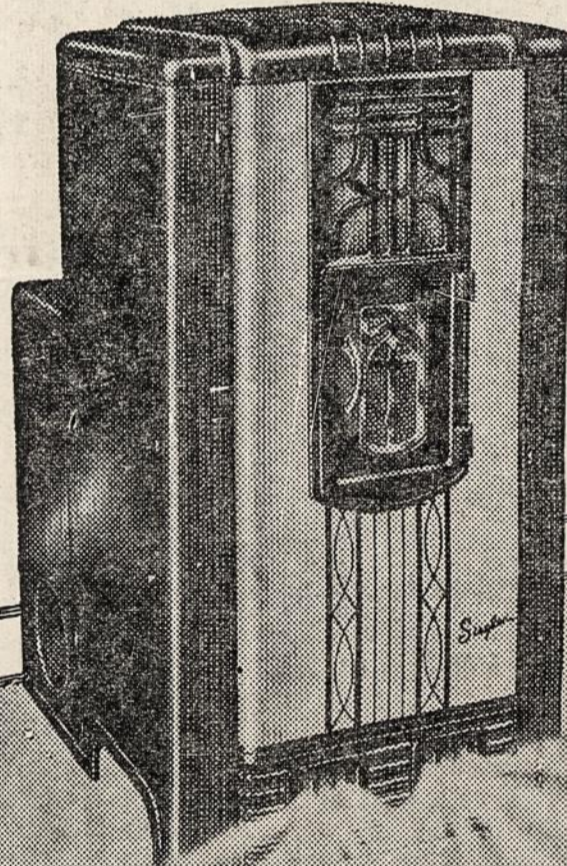
PRENUMERATA: metams \$5.50. ADRESAS: "Nepr. Lietuva", 7722 George St., Ville Lasalle, Montreal, P. Q., Canada.

ATSTOVAS CHICAGOJE: Mr. J. Janulaitis, 3645 So. Emerald Avenue, Chicago, Ill.

FURNACE HEAT

No costly pipes or registers to install or clean!

Siegler
PATENTED AUTOMATIC
OIL OR GAS HEATERS

Tropical Floor Heat

GETS TO THE BOTTOM OF THE COLD FLOOR PROBLEM

This 'Two-in-one Heatmaker' DOES IT!

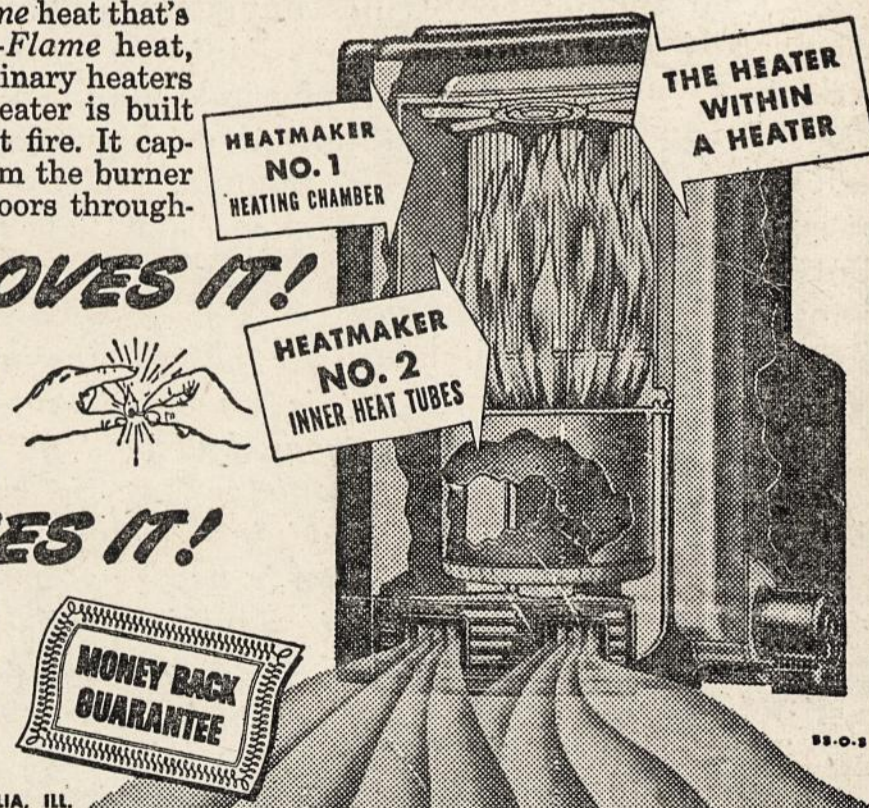
Siegler captures the *Top-o'-the-Flame* heat that's 4 Times Hotter than *Side-o'-the-Flame* heat, doesn't waste it up the flue as ordinary heaters do. This extra, patented, inner heater is built right into the heart of the hottest fire. It captures the 4 Times Hotter Heat from the burner flame and pours it out over the floors throughout your home.

This 'Match-Test' PROVES IT!

Your dealer will demonstrate. You'll see and feel how Siegler captures the 4 Times Hotter *Top-o'-the-Flame* heat and forces it over your floors throughout your home.

This GUARANTEES IT!

"If your Siegler Oil Heater doesn't deliver more and hotter heat over the floors than ANY comparable size heater on the market today, regardless of make or price, you get your money back!"

SEE YOUR NEAREST DEALER OR WRITE SIEGLER, CENTRALIA, ILL.

A FURNACE JOB OF HEATING FOR THE PRICE OF A HEATER!

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st St.

HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

12—NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.

—SATURDAY, APRIL 3, 1954